

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ

**ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021.
ГОДИНУ**

СОКОЛАЦ, фебруар 2021. године

Садржај

I УВОД	3
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2020. ГОДИНИ	6
1. Уређивање шума.....	6
2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови.....	7
3. Заштита шума.....	8
4. Искоришћавање шума.....	10
5. Инвестициона улагања.....	11
6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације.....	11
7. Сертификација шума.....	11
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА	13
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021. ГОДИНУ	16
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2021. ГОДИНУ...	16
Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	28
1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови.....	28
2. Заштита шума и шумског земљишта.....	32
3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.....	35
4. План реализације шумских дрвних сортимената.....	40
5. План укупне реализације.....	42
6. Остали производи шумарства.....	42
6.1 План ловства.....	44
7. План сертификације шума.....	44
8. План радне снаге.....	45
9. План образовања и стручног усавршавања.....	46
10.1 План формирања и расподјеле укупног прихода.....	46
10.2 План расхода.....	47
11. План инвестиционих улагања.....	49
12.1 План пословања Центра за газдовање кршом.....	50
12.2 План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.....	51
ЗАКЉУЧЦИ:	52

I УВОД

Шуме су биолошки најразноврснији и један од најсложенијих екосистема на копну.

Од свог постанка човјек је везан за шуму, живећи у њеној близини и од њених плодова. За цијелу биосферу непроцењива је вриједност шуме, јер она штити земљиште и има многоструки утицај на његову плодност, утиче на водни режим спречавајући ерозију, обавља климатско-заштитну функцију ублажавајући климатске екстреме, задржава велике количине отровних материја из ваздуха служећи као филтер за његово прочишћавање, смањује буку у градовима. Асимилациона површина шумског дрвећа значајно је већа од површине коју шума чини. Тако буква и храст имају 6-8 пута већу асимилациону површину од површине на којој расту. Шуме се користе за одмор и рекреацију, а повољан утицај шумских екосистема на здравље људи потиче од производње кисеоника, непосредног утицаја на патогене организме који су опасни по човјека, те од повољног утицаја на психофизичко здравље, опуштање од стресних ситуација које носи савремена цивилизација.

Према томе, шуме имају значај за човјека на различите начине, а један од начина коришћења је у привредне сврхе, што је могуће кроз генерације, само под условом да начин и обим коришћења не угрожава природни потенцијал и стање ресурса. Шуме представљају гигантску фабрику која, с обзиром на количину произведене органске материје (дрвета) нема конкуренције, а да при томе не загађује околину, него је, напротив, унапређује. Дрво је изванредно и вриједно сировина. Схватајући вриједност и значај дрвета за своју земљу и свој привредни живот многи народи називају своје шуме „зеленим златом“.

Користи у сфери материјалних добара, условљене степеном развијености производних снага људског друштва, уочљиве су у привредном животу, усљед чега су у свијести људи неријетко прихваћене као основна манифестација користи од шуме, док се остале користи на неки начин подразумевају и пратеће су у извршењу основне функције шуме. Из тог разлога шуме се редукују, како по површини тако и по квалитету. Милиони кубика дрвне масе се сијеку, а све зарад задовољења потреба човјека за храном, горивом и материјалом за градњу. Велики комплекси шума се крче и претварају у оранице или у грађевинско земљиште. Све је то утицало на глобалну мобилизацију по питању очувања и опстанка шумских екосистема, која се огледа у формирању разних организација чија је првенствена намјена очување шума и одрживог газдовања са истим. Одрживо или трајно газдовање шумама подразумева коришћење производа шума и употребу шума и шумског земљишта на начин и са интензитетом који ће очувати њихов биодиверзитет, производност, способност обнављања, виталност, те повећати њихов потенцијал за обављање еколошких, економских и социолошких функција у садашњости и будућности, на локалном и глобалном нивоу.

Шумарство постоји од када човјек покушава да шуму искористи за задовољење својих потреба. Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Генерално узевши, са порастом значаја и комплексности еколошких и социолошких функција шуме, усложњавају се и односи између различитих интересних група и видова коришћења шумских ресурса. На глобалном плану се у посљедњим деценијама значајно повећао број актера шумарске политике са различитим, неријетко и супротстављеним интересима. Имајући то у виду, примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење.

Због специфичности и значаја шуме и шумског земљишта, те општекорисних функција шуме, шумарство не смије бити третирано као остале привредне гране. Производи шуме нису роба у класичном смислу, па шумарство у цјелини не можемо сматрати класичним робним произвођачем, што дефинише привредну грану. Третирамо ли шумарство као класичну привредну грану постоји објективна опасност да, држећи се само начела рентабилности и економичности, буду запостављени неопходни захвати у шуми, што онда доприноси паду равнотеже и вриједности шуме у будућности.

Шумарство као привредну грану карактерише, између осталог, и дуг процес производње, чије успјешно провођење зависи од рада неколико генерација шумарских радника. За његово успјешно вођење потребан је и континуирани процес планирања газдовања шумама, који стално тече мијењајући карактер по детаљности и обавезности провођења планираних мјера.

Вриједности ових простора су природна богатства, а међу њима шума заузима централно мјесто. То намеће обавезу шумарској струци да стратешки планира начин, обим и облик коришћења шума и функција шума на један трајно одржив начин, за дужи временски период. Шумарски сектор Републике Српске, кроз стратешко планирање, а уважавајући опште прихваћени принцип равнотеже економских, еколошких, социјалних и културних функција шума, може да пружи значајан допринос одрживом развоју Републике Српске.

Планирање је фаза управљања којом се пројектује будуће пословно понашање и на основу којег се руководи предузимањем акције да би се квалитетно организовало остварење у плану дефинисаних циљева. План представља интегрални скуп стратешких циљева и активности, који су потребни како би се у будућности остварио жељени резултат. Битна карактеристика планирања у шумарству је унутарсекторска повезаност и усклађеност циљева газдовања шумама утврђених законима, стратешким плановима, шумарском политиком.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2021. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) и Измјенама и допунама Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 60/13 од 18. јула 2013. године и 70/20 од 16. јула 2020. године) који су, посматрано са правног и економског становишта дефинисали мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса.

Законом о измјенама и допунама Закона о шумама је регулисано да „Министарство врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања“ (члан 31. став 5 Закона о шумама).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац /у даљем тексту Предузеће/ на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта). 23.11.2009. године закључен је Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, укључујући и обавезу одржавања на период од 50 година, којим су уређена права и обавезе уговорних страна.

Предузеће остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема. Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума и чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,

- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадама ради повећања производње дрвета,
- преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,
- обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и
- обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

Предузеће има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумијева:

- производњу и промет шумских дрвних сортимената,
- производњу и промет шумског репродуктивног материјала,
- сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,
- управљање ловиштима и
- друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

У 2012. години усвојена је од стране Народне скупштине Републике Српске „Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период 2011-2021. године“.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре и коришћења осталих шумских производа, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

Закључком Владе Републике Српске број: 04/1-012-2-3482/20, донесеним на 100. Сједници, одржаној дана 10.12.2020. године дате су одређене препоруке и смјернице ресорним министарствима, локалним самоуправама и јавним предузећима, а која се односе на рационализацију пословања и штедњу. У складу са наведеним урађена је корекција првобитно утврђеног приједлога Производно-финансијског плана пословања ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ад. Соколац, за 2021. годину.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2020. ГОДИНИ

У циљу што реалније израде плана пословања, маркирани су присутни проблеми и одређени основни правци будућег дјеловања, са освртом на пословање у претходној години.

Активности Предузећа у 2020. години су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2020. годину.

Предузеће је у 2020. године пословало у специфичним условима изазваним појавом глобалне пандемије вируса Covid 19 која је у до сада невиђеним размјерама кад се ради о било којем другом фактору економске или неекономске природе, ударила на темеље свјетске економије. Корона вирус ће вјероватно оставити трајни печат на свјетску економију доносећи трајне промјене, али и важне поуке. Најважнија поука која се може извући из пандемије Covid 19 јесте значај заједничког рада на рјешавању проблема који погађају цијело човјечанство.

Без обзира на све горе наведено наше Предузеће је све активности подредило на извршење свих планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, до приоритетног инвестирања, трансформације, ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

Предузеће је у 2020. години пословало у пословном амбијенту који се огледао у смањеној тражњи за неким нашим производима (трупци лишћара), али су исти, и поред глобалних поремећаја, ипак у доброј мјери пласирани домаћим прерађивачима. Ово је недвосмислено потврда да дрвопрерађивачка индустрија биљежи развој који се огледа у већем степену финализације производа од дрвета, што је утицало да потражња за ШДС остане на завидном нивоу. Поред пандемије вируса Covid 19 већ неколико задњих година смо суочени са дефицитом извођача радова у шумарству, што је директна посљедица одлива производних радника. Са овом појавом се сусрећу готово све привредне гране, како код нас тако и у региону, а разлог је дефицит радника у готово свим привредним и услужним дјелатностима у развијеним земљама Европске уније.

1. Уређивање шума

У току 2020. године прикупљени су и обрађени таксациони подаци и израђен је текстуални дио шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја :

- „Доњедринско“ ,
- „Власеничко“ и
- „Милићко“.

Извршено је прикупљање таксационих података за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- „Чајничко“ ,
- „Рогатичко“ и
- „Мркоњићко“.

Поред тога, у 2020. години урађен је Анекс шумскопривредне основе за Рогатичко шумскопривредно подручје.

Извршено је обиљежавање граница одјела за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: „Посавско“, „Источнодрварско“ и „Петровачко“.

У 2020. години завршена је израда ловних основа за: ЛУ „Мањача“ Бања Лука, ЛУ „Јавор“ Сребреница, ЛУ „Чауш“ Братунац и ШГ „Панос“ Вишеград.

Настављен је мониторинг здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске и прикупљањем података са биоиндикацијских тачака.

У 2020. години извршени су прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности извршен је по један преглед у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала у расадницима Института за генетичке ресурсе и Индустрijским плантажама.

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за изградњу 40 километара шумских камионских путева, као и пројекти за реконструкцију 50 километара шумских камионских путева.

У овој години настављени су послови обуке сјекача и тракториста у Јавном Предузећу у складу са одлуком Управе Јавног Предузећа, а по захтјеву шумских газдинстава.

У 2020. години настављено је прикупљање података за израду запреминских и сортиментних таблица, као и података за израду норми и норматива рада за средства у шумарству.

У 2020. години урађене су норми и нормативи средстава рада у шумарству за сјечу и привлачење тракторима.

Наставиле су се активности на прикупљањем података за израду студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Сјеменско-расадничка производња организована је у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" Добој /ЦСРП/, који у свом саставу има пет расадника („Станови“-Добој; „Петковача“-Брчко; „Бишина“-Шековићи; „Ступине“-Невесиње, „Горња Пухарска“-Приједор). Поред ЦСРП Добој један дио производње садног материјала се одвија у оквиру ЦГК Требиње који у свом саставу има расадник медитеранских врста. По обиму та производња у укупној производњи садног материјала је заступљена са 1,7 %. ЦСРП Добој у оквиру Предузећа је формиран у циљу очувања генофонда шума Републике Српске и његовог одрживог коришћења за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума је увелико олакшано изградњом Сјеменског центра у расаднику "Станови" у Добоју 2009. године, чиме је Предузеће активно укључено у токове савременог шумарства. За сјетву је коришћено домаће сјеме, које је прикупљено из регистрованих сјеменских објеката.

У прилог томе иде и набавка постројења за индустријску производњу контејнерских садница, система за наводњавање растилишта, одређене количине контејнера и рамова. Ријеч је о донаторским средствима Пројекта одрживог газдовања шумама и крајолицима, чије активности финансира Глобални фонд за заштиту животне средине /GEF/ путем Свјетске банке. Коришћењем савремене линије за производњу садница значајно ће се побољшати квалитет садног материјала, а тиме и успјешност радова пошумљавања на терену.

За извршење плана производње садница припреме су почеле у јесен 2019. године када је извршена припрема земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница. У току 2020. године план пословања није испуњен у планираном обиму, а то је резултат више фактора. Реализација није извршена како је планирано због мањих требовања шумских газдинстава, као и због мање малопродајне дистрибуције садног материјала, чему је у највећој мјери допринијела глобална пандемија Корона вируса. Поред ових околности које можемо сматрати објективним, на неизвршење планских задатака су утицале и бројне субјективне слабости унутар самог ЦСРП, велики број радника је био на боловању, тако да један дио послова није обављен довољно брзо или није обављен уопште. То се највише односи на радове у хортикултурној производњи, јер је акценат на производњи шумског садног материјала и сјемена. Механизација којом се обављају производни процеси често није у употреби. Камион који је дотрајао је често у квару, тако да је био проблем код превоза хортикултурног садног материјала, а тиме и проблем у извођењу радова на хортикултурном озелењавању које организационом дијелу доноси додатне приходе.

Укупно је посијано 5.005,88 kg, што је за 33 % више сјемена у односу на цјелокупну планирану количину сјемена (3.775,16 kg). Осим сјетве извршено је и побадање 26.711 комада резница тополе и врбе, што представља 91% планиране количине (29.500 ком).

Укупна производња садног материјала закључно са 31.12.2020. године износи 6.192.500 комада или 86 % од планираних 7.192.960 садница на нивоу ЈПШ „Шуме РС“. Реализација садног материјала је извршена са 2.049.369 комада садница или са 52% од планиране количине.

Шумско-узгојних радова су извршени са 72% у односу на планирану вриједност радова за 2020. годину. Када се посматрају радови у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) извршено је 91 % посматрано вриједносно што је солидно, али је обим радова у изданаичким шумама, високим деградираним шумама и голетима способним за

пошумљавање незадовољавајући, и износи свега 40 % вриједносно у односу на план. Подбачај радова у оквиру проширене репродукције је узрокован недовољним средствима посебних намјена (надокнаде за унапређење општекорисних функција шума) у односу на обим ових радова који је предвиђен шумскопривредним основама.

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Акционим планом Владе РС за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета дрвних сортимената, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу с законским и подзаконским актима.

- Проведене су све превентивне мјере на заштити шума од пожара и од штетних инсеката.

- Ова година је у поређењу са претходном била са знатно већим бројем пожара, а самим тим су и штете које они прозрокују пуно веће. Већина пожара је била у првом полугодишту и директно је везана за одсуство падавина у том периоду године, тако да је у 2020. години било 326 пожара, док је 2019. године забиљежено 206 пожара. Поред већег броја пожара још већа је опасност што се појављују пожари који се категоришу као високи (евидентирано 9 пожара) и штете које они проузрокују су значајно веће од оних које причине приземни пожари (317 приземних пожара). Сви видови штета су већи сразмјерно већем броју пожара у односу на прошлу годину. Укупно је пожарима захваћена површина од 6 076 ха, при чему је уништена дрвна маса у количини од 25 081 м³. Највећи број пожара је посљедица тога што власници пољопривредног земљишта свјесно пале своје ливаде, а ти пожари у доста случајева измакну контроли и прошире се на шуму и шумско земљиште. Због тога је потребно анимирати све надлежне институције, а посебно комуналне општинске службе, да врше кажњавање лица која намјерним паљењем ватре на својим имањима изазову ширење исте на шумско земљиште. С обзиром на све, мишљења смо да би се требале поштрићи законске казнене одредбе за изазивање пожара, јер је досадашња пракса показала да су у већини случајева за починиоце истих, и када се докаже кривица, казне биле прениске у поређењу са материјалном штетом која је проузрокована. У том циљу потребно би било да се покрене иницијатива да се паљење ватре на приватним имањима кажњава ако се не обезбједи надзор ватрогасних служби, јер је већина пожара шума и шумског земљишта изазвана овим начинима.

У току 2020. године поднешено је укупно 1 999 пријава за шумске штете, од тога 25 % кривичних и 75 % прекршајних пријава. Причињене штете у 2020. години су за 9 % мање од штета причињених у 2019. години (13% посматрано финансијски). Од укупно причињених штета за 69 % су поднесене пријаве (посматрано количински у м³) што је за 11 индексних поена више у односу на прошлу годину.

У оквиру заједничких активности МУП РС (Управа полиције и РС за интервенције), Инспектората РС (шумарска инспекција) и Службе интерне контроле Предузећа на спровођењу Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета, вршена је контрола дрвопрерађивачких постројења, контрола усклађености документације са робом по врсти, количини и класи у односу на важеће стандарде, провјера исправности класирања по бројевима плочица, те контрола промета шдс. То се првенствено односило на провјеру легалности затечених шдс по питању испуњености одредби чл. 72. ЗОШ-а, те Правилника о обрасцу отпремног исказа и обрасцу отпремнице за промет шумских производа ("Сл. Гласник РС" бр. 13/09) и Упутства о обројчавању шдс ("Сл. Гласник РС" бр. 30/13), односно његове измјене ("Сл. Гласник РС" бр. 51/19). Проведене су три акције на подручјима којима газдују: ШГ Романија, ШГ Бања Лука, ШГ Борја и ШГ Добој у којима је укупно регистрована количина од 191,45 м³ шдс који су привремено одузети због упитне легалности. Како се њихов коначни статус одређује тек у поступку инспекцијског надзора, у овом моменту не располажемо званичним подацима о одузетим количинама.

Заштита шума од поткорњака базира се на: мјерама успостављања шумског реда, сјечи случајних ужитака (израда свих нападнутих стабала), примјени феромонских препарата за контролу и сузбијање сипаца у вријеме њиховог ројења, и само у изузетним случајевима (гдје друге методе не могу да се примијене) усмјерена употреба дозвољених инсектицида.

Почетком фебруара 2020. године у источном дијелу Републике Српске било је јако невријеме (јак вјетар и обилне сњежне падавине), што је проузроковало огромну штету у шумском екосистему. Управа Јавног предузећа је одмах по добијању информације именовала комисију која је обишла шумска газдинства. Комисија је заједно са стручним лицима сваког шумског газдинства извршила увид у стање на терену и Управи Јавног предузећа доставила извјештаје. Највеће штете су причињене у смрчевим састојинама у следећим газдинствима: ШГ „Височник“ 79 689 m³, ШГ „Романија“ 46 630 m³, ШГ „Сјемећ“ 34 915 m³, ШГ „Панос“ 14 168 m³, ШГ „Вучевица“ 10 703 m³ и ШГ „Маглић“ 6 339 m³. Заједничко за ових шест шумских газдинстава је да се ради о ванредном стању, јер су велике штете настале у четинарској шуми у категорији високих шума с природном обновом усљед елементарне непогоде. Страдала су здрава стабла, а не болесна, те је од брзине њихове санације зависило какву ћемо сортиментну и квалитетну структуру имати. Управа Јавног предузећа је ресорно министарство обавијестила о насталим штетама, због предузимања заједничких неопходних хитних мјера на што бржем санирању посљедица елементарне непогоде, ради спрјечавања појаве градације поткорњака и максималног коришћења квалитетне и сортиментне структуре. Само хитне мјере на санацији посљедица елементарне непогоде могу бити успјешне по шумски екосистем. Поштујући законске, подзаконске прописе и Наредбу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде која је објављена у Службеном гласнику РС бр 26 од 20.03.2020. године, стручна лица у наведеним шумским газдинствима су одмах предузела све активности на санацији истих. Због хитности санације и спрјечавања појаве градације поткорњака и максималног коришћења квалитетне и сортиментне структуре моментално се приступило дознаци случајних ужитака и изради извођачких пројеката за ове објекте, сва властита радна снага за експлоатацију усмјерена је на санацију насталих штета, а ако властита средства нису била довољна за ове радове проводили су се преговарачки поступци без објављивања, да би се процес уступања радова убрзао. Редовне сјече четинарских састојина су се умањивале за количине ових случајних ужитака, а у ШГ Сјемећ су потпуно обустављене.

У претходним годинама евидентно је повећано учешће целулозног дрвета четинара што је директно везано за нарушену биолошку стабилност четинарских састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за поткорњаке, који су у овом ланцу секундарне штеточине. У свим оним газдинствима гдје је ова појава интензивнија приоритет у раду је санација кроз сјечу случајних ужитака, па и по цијену обуставе радова на редовним сјечама, док се не санирају све локације на којима је евидентирано сушење четинарских стабала. Прописане мјере ће имати смисла само онда ако се на жаришту, поред фенотипски нападнутих стабала у језгру, изврши и сјеча следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаци. И даље је потребно наставити са спровођењем правилника о шумском реду којим је предвиђено гуљење свих свјежих случајних ужитака.

Уз ове мјере потребно је на дугорочном плану инсистирати на пошумљавању лишћара у чистим четинарским шумама са циљем да се проценат лишћара доведе до 30 % учешћа, јер ће се тиме смањити киселост земљишта, а самим тим ће се добити стабилније и отпорније састојине на све биотске и абиотске утицаје. Мање пошумљавање лишћара је и даље присутно и апострофира се као проблем у дистрибуцији садница у ЦСРП Добој.

Због учесталих периодичних каламитета губара (*Lymantria dispar*), у свим газдинствима провођен је интензиван мониторинг контролних плоха. Градација ове штеточине је интензивирала координисање активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, ЈП „Шуме РС“ а.д. Соколац и Оперативног тима за сузбијање губара са циљем праћења популације губара (бројност легала, паразитираност лутки, имага, проценат неоплођених јаја и проценат паразитираности јаја у јајним леглима).

У последње вријеме је, првенствено на храстовим стаблима, а рјеђе и на стаблима цера, липе, платана и др., уочено присуство храстове мрежасте стјенице (*Corythusa arcuata*). Овај инсект је инвазиона врста која води поријекло са сјеверноамеричког континента. На аутохтоном станишту представља дио екосистема и не причињава велике штете. У Европу је унесена 2000. године у Италију, а у БиХ први пут је регистрована 2017. године у околини Брезе. Претпоставка је да је у БиХ „уведена“ из окружења. Штеточина нема довољно природних непријатеља који би држали природну равнотежу популације, а има повољне климатске услове (одговара јој суво вријеме, не

воли директно сунце и насељава наличје листа) и обиље хране, што доводи до велике бројности и брзог ширења исте. Тренутно не постоји ни једно сигурно средство за сузбијање ове штеточине.

4. Искоришћавање шума

Анализирајући производњу и реализацију шумских дрвних сортимената у 2020. години можемо закључити да су резултати више него добри, ако имамо у виду да је комплетну планету захватила пандемија вируса Covid 19, која је већ проузроковала огромне посљедице на привреду наше Републике, региона, Европе и свијета у цјелини. Са друге стране, све присутнији је проблем недостатка радне снаге за извођење експлоатационих радова, што је проузроковало да је већина газдинстава у већој или мањој мјери имала проблеме да оствари планиране задатке у сјечи, изради и привлачењу ШДС. Сјеча и израда ШДС остварена је се 96 %, привлачење са 95 %, а реализација са 93 у односу на планирану у 2020. години.

У циљу унапређења квалитета и евиденција производње примјењиване су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу и класирању сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- израђен Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулације.

Због већ поменутог сушења четинарских састојина, ванредне сјече у истим су заступљеније у односу на план и директно су утицале на веће учешће целулозног дрвета четинара за 5,97 % у односу на планирано. То се директно одражава на учешће трупаце четинара, тако да су мање заступљени за 2,49 %, у односу на план, што и није тако лоше ако се имају у виду горе поменуте количине случајних ужитака четинара у шест набројаних газдинстава. Елементарна непогода нас упозорава да морамо у сличним ситуацијама дјеловати још брже у смислу олакшавања поступака за уступање радова. Просјечно остварена цијена четинара је за 1,36 КМ/м³ мања од планиране. Код лишћара је повољнија квалитетна и сортиментна структура што је директно довело до остварења веће просјечне цијене за 5,42 КМ/м³ у односу на планирану. Све ово је условило да се оствари већа просјечна цијена без малопродаје, у односу на планирану, за 3,77 КМ/ м³.

Радови на искоришћавању осталих шумских производа су практично на почетку. Изузетак је „Центар за газдовање кршом“ Требиње у коме се, у складу са одлукама управних органа Предузећа из ранијег периода, приступило плантажном узгоју лаванде на површини од 2,08 ха. У 2020. години извршени су радови на њези плантаже и то: међуредна обрада земљишта, фрезање, окопавање, прихрањивање и залијевање садница. У овој години извршена је и берба цвијета лаванде у количини од 2.626 kg. Од ове количине цвијета добијено је 14,7 литара етеричног уља лаванде.

Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац основан је Сектор за остале шумске производе и остале дјелатности, а истим Правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у организационим дијеловима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за проширење дјелатности, односно повећање пословних прихода.

Успјешнији рад и већи ефекти од осталих шумских производа могу се очекивати доношењем националне шумарске политике Републике Српске, ангажовањем властите радне снаге, кадровским јачањем у организационим дијеловима, упутствима за рад, те обезбјеђењем тржишта и пратећих објеката, односно прерађивачких капацитета, али тек када се остваре приходи од осталих шумских производа.

Активности у ловиштима одвијају се у складу са законским прописима, ловним основама и годишњим планом коришћења ловишта.

Годишњи планови коришћења ловишта, за наша ловишта, раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно за период биолошке године, па се за исти временски период прати и извршење планских задатака. Из тог разлога не можемо имати коначне податке о извршењу ловних планова, већ ћемо користити податке шестомјесечног извршења ловних планова коришћења наших ловишта.

Извршење одстрела је слабије, због недостатка страних ловаца, услјед неспровођења Конвенције о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне (CITES), а већини домаћих ловаца су цијене одстрела превисоке, поготово атрактивне дивљачи.

5. Инвестициона улагања

У инвестиције је уложено 24,03 милиона КМ, што је 47 % у односу на план инвестиција за 2020. годину. Највећа инвестирања су извршена у:

- биолошке инвестиције,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- изградњу интегралног информационог система,
- шумскопривредне основе, и
- набавку возила и основних средстава.

Разлог неизвршења је углавном финансијске природе, односно у неликвидности појединих организационих дијелова.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

Глобална пандемија се све више осјећа и у финансијском пословању нашег Предузећа. Она се рефлектује кроз нарушену ликвидност Предузећа, која је узрокована поремећајем тржишта, као и у директном негативном утицају који се огледа у усложњеном одвијању производног процеса због одсуствовања радника због заразе Корона вирусом или због прописаних изолација ради контаката са зараженим особама, те су исти користили боловање или плаћено одсуство. Све то је довело до тога да резултат пословања од 174.089 КМ буде значајно мањи од планираног. Позитивно је пословао 21 организациони дио, док је њих 10 имало негативан резултат пословања. Првенствени разлог негативног резултата ових организационих дијелова је неизвршење планираног обима производње.

Управа Предузећа константно прати стање по организационим дијеловима и предузима мјере са циљем да се успостави производно-финансијска консолидација у сфери смањења трошкова пословања, а исто тако учињени су додатни напори на квалитетнијој реализацији ШДС.

Као трајан задатак се намеће провођење мјера финансијске консолидације, што подразумева:

- потпуно извршавање планских задатака,
- спровођење донешених мјера с посебним освртом на боље кројење и класирање шумских дрвних сортимената,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- бољу наплату и одабир солвентнијих купаца,
- утуживање дужника,
- инвестирање у утврђене приоритете, а у складу са могућностима.

7. Цертификација шума

Повећана друштвена свијест о уништавању и деградацији шума је довела до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шуме неће допринијети том уништавању, већ помоћи очувању шумског богатства за будућност. Одговарајући на такве захтјеве, појавиле су се међународне организације које су израдиле стандарде које је потребно задовољити како би се стекло право на заштићену маркицу која је препознатљива и означава производе који су настали одговорним газдовањем шумама.

У ЈПШ "Шуме Републике Српске" је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви

чланови групе придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа.

Јасна опредјељеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је сертификовање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес сертификовања доноси.

Ту прије свега мислимо на :

-процјену еколошко-социјалног утицаја шума, која се мора уважавати у процесима планирања;

-издвајање шума високе заштитне вриједности;

-повећање заштите на раду;

-процедуру мониторинга општих карактеристика шуме и пословања Предузећа;

-комуникацију са осталим корисницима шумских потенцијала (интересне групе);

-транспарентност пословања;

-задовољавање правних регулатива и побољшање свих видова евиденција.

Редовни надзор примјене FSC стандарда обављен је у периоду 26. до 30. октобра 2020. године. Надзор је обављен у шумским газдинствима „Романија“ Соколац, „Сјемећ“ Рогатица, „Маглић“ Фоча, „Мајевица“ Лопаре, „Дрина“ Сребреница и „Врбања“ Котор Варош. Приликом контроле поштоване су све прописане епидемиолошке мјере. Процес надзора садржавао је ограничене консултације са заинтересованим странама и процјену у шумским газдинствима. Почетни састанак одржан је у Дирекцији Предузећа у Сокоцу, а завршни у просторијама одјељења Дирекције Јавног предузећа у Бањој Луци.

Приликом прегледа утврђене су неке неусаглашености са FSC стандардима у виду три мале корективне грешке које треба у наредном периоду отклонити. Урађени су акциони планови за отклањање неусаглашености који изискују озбиљност у поштивању критерија које прописују FSC стандарди, као и да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању примједби. Само колективни и одговорни рад може да уроди добрим резултатима, с обзиром да је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда, односно индикатора. Све претходно наведено не умањује важност сертификата који посједујемо, поготово ако се има у виду како се шумарства у нашем окружењу муче да добију сертификат, а и када га добију он не важи за цјелокупно подручје. ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац посједује сертификат чија је важност од 10. марта 2018. године до 9. марта 2023. године. Сертификат се односи на све површине шума и шумског земљишта које користи Јавно предузеће.

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномјерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење.

Шума као обновљиви природни ресурс је јавно добро које обавља низ функција, обезбјеђујући различите производе и услуге које служе човјеку за задовољење његових потреба. Због своје разнолике структуре, као и због изузетне способности регенерације она се сматра кључним ресурсом за развој како Републике Српске, тако и Босне и Херцеговине у цјелини. Главне врсте дрвећа су буква јела, смрча, бијели и црни бор, различите врсте храста, а у нешто мањем проценту племенити лишћари (јавор, бријест, јасен) и воћкарице (дивља јабука, трешња, крушка).

Развој човечанства, индустријализација и благодети модерне цивилизације који су доживјели нагли успон протеклих стољећа, засновани су на неконтролисаној и прекомјерној коришћењу природних богатстава. Усљед све већег степена деградације природе и животне средине, претјеране експлоатације и драстичног смањења необновљивих природних ресурса, суочавамо се са посљедицама, као што су: нестанак врста, непрекидни раст броја врста које су угрожене и којима пријети ишчезавање, нестанак и фрагментација станишта и екосистема, и коначно, стални раст стопе опадања биолошке разноврсности. Кроз одржавање биолошке разноврсности можемо третирати и појаву Корона вируса који најдиректније утиче на људску популацију а који је и сам настао у поремећеном ланцу исхране. Све то нам говори да је опстанак човјека непосредно условљен очувањем природних ресурса Планете, чија је основа укупна биолошка разноврсност њеног живог свијета, односно разноликост унутар различитих врста, као и између врста и екосистема. Стога је у савременим стратегијама развоја уврштен и концепт заштите и очувања биодиверзитета, односно планирање привредног и општедруштвеног развоја, уз рационално коришћење ресурса и очување природе и животне средине. У свим дијеловима свијета растућа је свијест о добробити и користи биолошке разноврсности за живот и здравље сваког појединца и о томе да је биолошка разноликост глобална имовина од огромне вриједности не само за садашње него и за све будуће генерације. Шуме представљају најзначајнију ризницу биолошке разноврсности на Земљи.

Специфичан географски положај и разноликост геолошких, геоморфолошких, хидролошких, климатских и педолошких одлика, произвели су да Република Српска представља подручје изузетног генског, специјског и екосистемског диверзитета, који се мора очувати актуелним облицима очувања биодиверзитета, као што су конзервација зрелих састојина кроз природне резервате, националне паркове, сјеменске састојине и групе стабала или појединачна стабла и очување генофонда подизањем специјализованих култура.

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, заштитом и искоришћавањем шума. Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих. Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

ЈПШ "Шуме Републике" Српске постоји већ дужи од четврт вијека и у том периоду је претрпело бројне структурне и организационе промјене. Ове промјене су дјелимично узроковане и мјењањем законске регулативе, која је дефинисала мјесто нашег предузећа у самом начину и методама управљања са шумом као једним од највећих природних ресурса које посједује Република Српска. По важећем Закону о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и

искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, да учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и да ради на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове наше Предузеће остварује преко 31-ог организационог дијела, односно 26 шумских газдинстава, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра", шумарске куће „Огњиште“ и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2019. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама државних шума које су дате у следећој табели:

Катастар свеукупних дрвних маса у државним шумама по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2019.г.)
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³
Високе шуме са природном обновом	473 463	161 091 377	340.24	3 719 206	7.86	2 705 541	2 339 440
Високе деградирание шуме	19 043	3 708 969	194.76	79 278	4.16	19 860	17 425
Шумске културе	52 065	9 111 106	174.99	444 594	8.54	149 283	101 620
Изданачке шуме	217 645	25 966 192	119.31	963 808	4.43	335 049	133 496
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	163 347						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	64 189						
Узурпације	20 748						
Укупно	1 010 501	199 877 644	262.23	5 206 886	6.83	3 209 733	2 591 981

Шуме и шумско земљиште у Босни и Херцеговини се простиру на површини од 2 709 800 ha, што чини 53% површине државе. Од те површине око 523.500 ha или 19 % се налази у приватном власништву. Високе шуме, високе деградирание шуме и изданачке шуме се простиру на 81,5% површине. Од те површине чак 33,9 % чине изданачке шуме које су настале као посљедица чистих сјеча на великим површинама у високим шумама у доба аустроугарске анексије, те честих ратова на овим просторима. На девастацију шума нису толико штетно утицали ратови колико су то послератни периоди када се шума експлоатисала са великим интензитетом.

У контексту тога треба посматрати и стање шумског фонда Републике Српске које се огледа у томе да се од укупне површине од 1 311 491 ha, у државном власништву налази 1 010 501 ha или 77 % свих шума Републике Српске. У оквиру државних шума знатан дио односи се на површине подесне и неподесне за пошумљавање и газдовање, те изданачке шуме (44 %). Због претходно наведеног, намеће се обавеза свих, а посебно Предузећа, редовног пошумљавања подесних површина, те провођења мелиоративних радова у изданачким и високим деградираним шумама чиме се исте преводе у виши узгојни облик.

Залихе свеукупне дрвне масе у високим шумама са природном обновом износе 340,24 m³/ha, односно око 238 m³/ ha нето дрвне масе.

Залихе у шумским културама износе просјечно 174,99 m³/ha свеукупне дрвне масе, уз напомену да је залиха далеко већа јер су у површину урачунате и културе испод таксационог прага, а за њих немамо дрвну масу.

Залиха у високим деградираним шумама износи 194,76 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha, а у изданачким шумама 119,31 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha.

Просјечни годишњи прираст у свим категоријама шума којима газдује Предузеће је 6,83 m³/ha свеукупне дрвне масе.

Залиха свеукупне дрвне масе у доба уређивања, увећана за прираст и упоређена са пробном дознаком је основ за одређивање висине сјеча, односно етата.

Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки. Због ниске отворености шума етат се не реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја. Ниска отвореност шума има за посљедицу повећање транспортних дистанци у фази примицања и привлачења израђених дрвних сортимената, те с тим у вези, повећање трошкова транспорта и обима штета изазваних примјеном механизације. Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара, недовољно су валоризоване услужне користи и општекорисне функције шума, успорен је развој руралних подручја. Самим повећањем отворености шума повећала би се активност на прикупљању споредних шумских производа. У склопу ИРПЦ-а у оквиру секције за путеве врши се израда инвестиционо-техничке документације за градњу нових и реконструкцију постојећих камионских путева. У 2018. години инжињери ИРПЦ-а су вршили презентацију отварања шумских комплекса примарном и секундарном мрежом путева и све је више организационих дијелова који се одлучују на овај вид планирања и градње путне мреже. Отварање до сада неотворених шумских комплекса у првим годинама свакако не може дати неки видљив финансијски ефекат, јер је углавном ријеч о сјечама у презрелим састојинама или састојинама лошијег квалитета, али ефекти ових отварања ће се видјети након два-три уређајна периода, како кроз јефтинију експлоатацију тако и кроз побољшање квалитета тих састојина, а то нам је са шумарског становишта примарни циљ, уз напомену да се са њим обезбјеђује трајност прихода, са тенденцијом да се исти и повећа у смислу повећања приноса дрвне масе. Отвореност шума и шумског земљишта износи 9,64 km на 1000 ha и стално се повећава у 2019 години је изграђено 46,83 километара шумских камионских путева, а у 2020. години се очекује око 29,86 километара градње и 70 километара реконструкције шумских камионских путева.

Приватне шуме су дуго времена биле потиснуте на маргине шумарства у стручном и друштвеном погледу. Приватне шуме заузимају 23% површине шума и шумских земљишта у Републици Српској или око 11% од укупне површине Републике. Приватне шуме су подијељене на 600.000 катастарских честица у посједу око 340.000 власника. Стање приватних шума је незадовољавајуће прије свега у погледу узгојног облика: учешће високих шума је око 35%, изданачких 64%, а остатак се односи на високе деградиране шуме, шумске културе те подручје крша и голети. Такво стање узгојних облика утиче на изразито неповољну структуру, како по показатељима производности и квалитета тако и по степену очуваности. Залихе су знатно мање од нормалних, што за собом повлачи у просјеку смањење запреминског прираста, а самим тим и приноса дрвне запремине. Сложене друштвене прилике у задњих тридесетак година утицале су на појаву озбиљне девастације и крчења приватних шума. Вршење стручних услуга у приватним шумама повјерено је ЈПШ „Шуме Републике Српске“.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021. ГОДИНУ

Систем планирања представља стручну разраду и формулисање задатака у циљу остваривања општих и осталих циљева и интереса. Планови газдовања шумама су стручна интерпретација циљева и интереса Републике, а њихова реализација је задатак свих запослених радника шумарства.

Системи планирања и планска рјешења имају задатак да дају рјешења којима се што потпуније остварују укупни захтјеви и интереси друштва у односу на потенцијале шумских подручја, њихово унапрјеђивање и рационално коришћење. У садашњим условима савремено планирање по свему треба да има карактер интегралног на различитим нивоима. При томе се мора имати у виду :

- међупланска зависност и повезаност,
- међугранска зависност и повезаност,
- вишефункционалност шуме као искористивог природног ресурса,
- узајамност и повезаност појединачних планова у оквиру производно-финансијског плана,
- интегралност појединих фаза у планом обухваћеном периоду на релацији план-реализација-контрола.

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у целини у 2021. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на стварању повољнијих услова рада и уопште бољег финансијског резултата.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, извођачким пројектима, Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период, "Смјерницама за израду плана", као и Закључком Владе Републике Српске: број 04/1-012-2-3482/20 од 10.12.2020. године и Мишљењем Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 12.06.1-332-1234/20 од 13.01.2021. године.

С обзиром да је План коригован у вријеме када је завршен Извјештај о извршењу производно-финансијског плана за 2020. годину, кориговани план је поређен са подацима из извјештаја, а не као у првобитној верзији плана са оцјеном остварења за 2020. годину.

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2021. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 30.09.2020. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и извођачким пројектима, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузгојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила. На основу праћења обилности урода сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2020. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске. Планирање производње сјемена и садног материјала усмјерити према производњи врста које су проистекле из одредаба ШПО-а, са посебним акцентом на производњу садница букве, племених лишћара и јеле. Недостатак врста рјешавати замјеном, сходно еколошко-вегетацијским карактеристикама за сваку врсту појединачно, док се не постигне континуитет производње.

Имајући у виду да је у оквиру ЦСРП Добој покренута производња контејнерског садног материјала, организациони дијелови у калкулацијама трошкова пошумљавања требају да имају у виду цијену ових садница. Успјех пошумљавања наведеним садним материјалом је далеко већи, посебно што се у наредном периоду очекују климатске промјене у смислу смањења и распореда падавина на годишњем нивоу који се карактерише са дужим сушним периодима.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО, односно у дугорочном програму газдовања кршом за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе које су основане средствима просте репродукције.

Члан 21, став 2 Закона о шумама и члан 3. Закона о измјенама и допунама Закона о шумама прописују да ће се сви шумскоузгојни радови предвиђени Основом извршавати за сваку годину по обиму и по квалитету, а незавршени радови из текуће године морају се завршити у наредној години.

Шумска газдинства која у протеклом дијелу уређајног периода нису извршила планиране радове, план годишњих радова ће увећати за по обиму и врсти неизвршених радова кроз преостале године уређајног периода. Планиране неизвршене радове треба завршити до краја уређајног периода, са посебним акцентом на пошумљавању.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, непожељних врста и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумско-узгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено, што ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње.

Напомена: Јединственим нормама радова у шумарству нису обухваћене све радне операције из области гајења шума, као и норме сјече, израде и извлачења шумских дрвених сортимената од проредног материјала, те ће се исте допунити, а до тада користити норматив Јавног предузећа „Србијашуме“ за наведене радове.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградирание шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи, односно дугорочном програму газдовања кршом .

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних површина на терену.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједи из надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике Српске и осталих извора финансирања (неутошена средства надокнаде за коришћење шума, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

Из средстава која су прикупљена по основу надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта, као и надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума, приоритетно планирати набавку садног материјала, односно радове на пошумљавању. Контролу планирања шумскоузгојних радова вршиће Сектор за производњу.

Напомена: План шумско-узгојних радова доставити по шумским управама и укупно за газдинство.

1.4. Доследно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

1.5. Доследно реализовати Споразум о коришћењу средстава од поврата ПДВ-а у оквиру пројекта "Одрживо управљање шумама и крајолицима" (бр. 05/0203-2431/20, од 27.07.2020. године) који је закључен између ЈПШ "Шуме РС" и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, у складу са прихваћеним обавезама и предвиђеним динамикама.

1.6. У зависности од иницијатива покренутих од стране МПШИВ РС према ЈП-у везано за "Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске" пропратити исте и пружити одговарајућу подршку по указаној потреби.

2. Заштита шума и шумског земљишта

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-дијагнозно прогнозне службе у саставу ИРПЦ-а.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Министарство о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштита шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

-Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.

-Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,

-Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.

-Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о измјенама и допунама Закона о шумама, члан 17 („Сл. гласник РС“ број 70/20 од 16.07.2020. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак утврђивања граница шума и шумског земљишта.

2.2. У претходним годинама у Републици Српској четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара), што је директна посљедица нарушене биолошке стабилности ових састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за сипце као секундарне штеточине.

Планом сјече за 2021. годину у свим газдинствима првенствено треба обухватити локације на којима је евидентно сушење стабала. Мониторинг здравственог стања мора се наставити и у наредном периоду. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и посљедице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа.

Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину.

Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2021. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством, те планирати потребне радње и средства како би се спријечиле евентуалне штете на шуми које наноси овај инсект.

Појава сушења састојина јеле и састојина храста није нова и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2021. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

-Мрежа осматрачница и систем дојаве.

-Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.

-Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера. Обавезе извођача радова у шумским газдинствима биће дефинисане у текућој години.

-Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.

-Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.

-Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спречавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак.

Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе температуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања за чуваре шума и ловочуваре треба калкулисати са бруто платама, а истовремено треба водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства. Трошкове сјече, израде и привлачења случајних ужитака не треба планирати у материјалне трошкове заштите шума од инсеката, биљних болести и од елементарних непогода, јер су исти већ планирани у оквиру трошкова производних услуга.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи. Такође, сортиментну структуру планирати у складу са ШПО. Газдинства која су прекорачила планирани обим сјеча по категоријама шума по ШПО, дужна су да план сјеча за 2021. годину ускладе са могућим обимом сјеча за преостали дио уређајног периода.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, ванредне сјече) како је то и предвиђено у табели 3.1.

Како је у тачки 2.2. наглашено да се последице елементарних непогода морају санирати у наредној години, потребно је извршити квалитетну процјену обима ванредних сјеча, као и процјену сортимената који ће се реализовати из тих сјеча.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

У фебруару 2020. године у источном дијелу Републике Српске јак вјетар је причинио огромне штете у четинарским састојинама, због чега је донешена Наредба Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде која је објављена у Службеном гласнику РС бр. 26 од 20.03.2020. године и којом се прецизира да се у газдинствима која су погођена невременом редовне сјече четинарских састојина умањују за количине ових случајних ужитака, а у ШГ Сјемећ се потпуно обустављају. Уколико све санитарне сјече нису у потпуности извршене у 2020. години, потребно их је примарно планирати у 2021. години. Све ово намеће обавезу појачаног мониторинга здравственог стања четинарских састојина и након санације поменутих штета.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2021. годину вршити на основу извођачких пројеката и искуствених података за ванредне сјече.

Шумска газдинства која су у досадашњем дијелу уређајног периода прекорачила планирани етат, планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената ускладиће са реализованим етатом у протеклом дијелу уређајног периода и залихама готових производа и недовршене производње које прелазе просјечну једномјесечну производњу, на начин да ће умањити план сјеча и производње за количине које у залихи прелазе просјечну једномјесечну производњу и за количину која је прекорачена у протеклом дијелу уређајног периода подијељену на преостале године уређајног периода.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2020. године. Шумска газдинства код којих је истекла важност ШПО, а у процедури је доношење нове ШПО обавезна су се придржавати привременог сјекоред на који је Управа предузећа дала сагласност. У оваквим случајевима шумска газдинства ће за израду извођачких пројеката користити прелиминарне податке из ШПО и елабората који су у фази усвајања.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

Напомена: Свеукупна дрвна маса у табели 3.1. мора бити једнака укупним количинама за сваку категорију шума у табели 3.3. (План сјечиве дрвне масе у свеукупној дрвној маси по одјелима и одсјецима)

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3 Законом о измјенама и допунама Закона о шумама, члан 11. (Сл. гласник РС број 70/20) одређено је да неопходан минимум шумских дрвних сортимената утврђује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, на основу критеријума које одлуком прописује Влада, а који узимају у обзир значај локалних привредних субјеката за механичку прераду дрвета, за ту локалну заједницу. Начин расподјеле трупаца за дрвопрерађиваче из Републике Српске прописан је Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критеријума, услова и начина расподјеле шумских дрвних сортимената број: 04/1-012-2-2580/19 од 03.10.2019. године (Сл. гласник РС број 86/19).

С тим у вези, потребно је у табели 3.5 планирати сјечу по подручјима општина.

3.4. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената .

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2021. годину. Осим тога, у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

Напомена:

- динамички план по свим фазама рада (сјеча, привлачење, отпрема) потребно је евидентирати у програму за праћење производње одмах по отварању планске године.

- укупно планиране количине у табели 4.1. морају бити једнаке нето дрвној маси у табели 3.1.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). За трупце четинара и лишћара примијенити цијене трупаца средње дебљинске класе.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2021. години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

Напомена: Количина и структура шдс у табелама 5. и 4.3. морају бити једнаке.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, целулозно дрво, рудно дрво, ситно техничко дрво, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о реализацији шдс у малопродаји.

4.3. У табели 5.2 планирати реализацију шумских дрвних сортимената по основу тога да ли сортименти потичу из редовних или из ванредних сјеча.

4.4. У складу са Законом о измјенама и допунама закона о шумама (Сл. гласник 70/20) , чланом 10, омогућено је кориштење биомасе. Имајући у виду све већу потражњу за истом, неопходно је пројектом предвидјети кориштење биомасе, и то обавезно у шумским културама, а тамо гдје је то могуће и у изданачким, деградираним и високим шумама као и осталим површинама.

5. План укупне реализације

У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има двије колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу из важећег Цјеновника).

У колоне 3, 4. и 5. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.-уносе се износи планираних трошкова насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом.

Колона 12-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“.

Колона „Остали пословни приходи“ обухвата оне пословне приходе који нису садржани у колонама од 1-12. Збир колона од 1 до 13 мора одговарати износу укупних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Финансијски приходи", "Остали приходи", "Приходи од усклађивања

вриједности имовине" и „Приходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година“ (колоне 14, 15, 16 и 17) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

6. План реализације осталих шумских производа и осталих дјелатности

Поред производње шумских дрвних сортимената, шуме дају и низ других производа као што су гљиве, ароматично и љековито биље, шумски плодови и друго, који су у претходном периоду релативно мало кориштени. Данас се по бројним показатељима види да шумарство као привредна грана треба користити све оно што шума даје као мултифункционалан ресурс. Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац основан је Сектор за остале шумске производе и остале дјелатности, а истим Правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у организационим дијеловима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за проширење дјелатности, односно повећање пословних прихода.

Организациони дијелови требају извршити неопходне припреме на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, те исте планом реално предвидјети. Приликом планирања потребно је водити рачуна да се коришћењем осталих шумских производа обезбједи њихова биолошка одрживост и побољшање квалитета, односно да се користе тако да не дође до угрожавања биодиверзитета. Планирани производи кориштења морају бити на „Листи осталих шумских производа намијењених за комерцијално сакупљање“, док посебну пажњу треба обратити на спречавање сакупљања заштићених врста, тј. врста са „Листе врста које су забрањене за сакупљање“ (Сл. гласник 75/08, 8/10, 71/10 и 65/20).

У циљу одрживог експлоатисања осталих шумских производа организациони дијелови дужни су да обезбиједе:

- складишни простор, привремене откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, те мјерне инструменте и друго, неопходно за функционисање истих.

- коришћење осталих шумских производа у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и Правилника о условима кориштења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област,

- благовремено рјешавање питања циркулације финансијске документације у сарадњи са Сектором за финансијско-рачуноводствене послове и Сектором за комерцијалне послове, као и надлежним службама организационих дијелова,

- контролу промета осталих производа на свом подручју, те сходно законским прописима уколико користе остале шумске производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. Средства са овог рачуна користе се искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу.

7. План утрошка средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума

У табели 6.1 планира се утрошак средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, и то по врсти и вриједности улагања.

План улагања у шумскоузгојне радове и реконструкцију и изградњу шумских камионских путева потребно је приказати по врсти радова, по објектима рада (ПЈ, одјел, односно назив пута), по вриједности радова и по изворима финансирања (надокнада за коришћење шума и шумског земљишта-неутошена из претходне године и планирана за 2021. годину, надокнада за унапређење општекорисних функција шума и остали извори).

8. План радне снаге

Радну снагу планирати у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

9. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у цјелини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици стручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7. Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

10. План прихода и расхода

10.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони „Оцјена остварења за 2020. годину“ треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2020. години пројектовати за цијелу 2020. годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се Закон о раду (Службени гласник РС број 1/16 и 66/18); Закон о порезу на доходак (Сл. гласник РС број 60/15, 5/16, 66/18 и 105/19); Правилник о поступку, начину обрачуна и остваривања права на ослобађање и права на одбитак од пореске основице пореза на доходак (Сл. гласник РС број 68/18 и 6/20); Правилник о условима, начину обрачунавања, пријављивања и уплате доприноса (Сл. гласник РС број 68/18 и 6/20); Одлука о најнижој плати (Сл. гласник РС 3/20) и Колективни уговор за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, који је у примјени од децембра 2018. године (Сл. гласник РС број 113/18).

Трошкове плата рачунати са планираном цијеном рада 130 КМ увећаном за остале накнаде, с тим да организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планирају нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима, а највише до просјечне цијене рада за треће тромјесечје 2020. године.

У току реализације плана дозвољена је корекција цијене рада у складу са чланом 67. Колективног уговора.

У рубрику - Трошкови плата, накнада плата и осталих трошкова радника - планирати трошкове плата после опорезивања и накнада плата, трошкове пореза и доприноса на плате и накнаде плата, бруто накнаде члановима НО и одбора за ревизију и остале накнаде трошкова радника (отпремнине, помоћи, награде запосленим, трошкови запослених на службеном путу, трошкови превоза радника на посао и с посла). У накнаде трошкова радника спадају трошкови топлог obroка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, огрева.

Потребно је планирати трошкове пензионог доприноса за добровољни пензиони фонд, а који терете трошкове пословања ЈПШ у износу од 10 КМ по запосленом на основу Закључка Управе број 08/0871-2940/20 од 15.09. 2020. године, а све у складу са Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима (Сл. Гласник РС број 13/09).

10.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута, као и трошкове изградње тракторских и анималних влака планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута, као и израде тракторских и анималних влака утврђују се у извођачким пројектима полазећи од обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном m^3 .

У остале производне услуге планирају се трошкови таксације за израду ШПО, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената до централних стоваришта и границе РС-е (када је у питању продаја ино-купцима) и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга, трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови дознаке, трошкови шумско-узгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,15 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој, Центар за газдовање кршом Требиње и ШК „Огњиште“ Јахорина).

10.3. У рубрику „Трошкови амортизације и резервисања“ планирају се трошкови амортизације и трошкови резервисања за трошкове у гарантном року, трошкови резервисања за обнављање природног богатства-надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1. Закона о шумама (најмање 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по цјеновнику ЈПШ), трошкови резервисања за задржане кауције и депозите, трошкови резервисања за реструктурисање, трошкови резервисања за отпремнине и трошкови резервисања за јубиларне награде запослених.

У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарина, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге) и остали нематеријални трошкови.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа).

У рубрику "Трошкови пореза" планирају се трошкови пореза на имовину, трошкови накнаде за коришћење добара-комунална, издвајања за општине у складу са чланом 89. став 6 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), накнада за воде, трошкови надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ-а (у износу од 0,07 % на укупан приход), трошкови противпожарне накнаде, накнада за уређење грађевинског земљишта и трошкови пореза на оружје. У "Трошкове доприноса" планирати трошкове доприноса

за ПИО за докуп стажа, доприноса за ПИО-бенефицирани стаж и трошкове доприноса за професионалну рехабилитацију инвалидних лица.

Под категоријом “Непроизводне услуге” планирати трошкове одржавање FSC стандарда.

10.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају плате и накнаде плата, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

10.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

Поред Плана прихода и расхода на годишњем нивоу (Табела 8), организациони дијелови су дужни да ураде наведени план на мјесечном нивоу и исти унесу у информациони систем Јавног предузећа, с тим што нису у обавези да мјесечни план прихода и расхода достављају у Дирекцију предузећа уз планска документа за 2021.годину.

11. План инвестиционих улагања

При изради овог Плана мора се водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. „Остали извори“ финансирања инвестиција у табели 9. се могу појавити само изузетно, уз обавезно писмено образложење о каквим изворима се ради, да би се могао оцијенити квалитет тих извора. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

- Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева

План инвестирања у пројектовање, реконструкцију и изградњу шумских камионских путева радити у складу са Правилником о изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити шумских камионских путева који вам је доставио Сектор за производњу.

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

Потребно је да организациони дијелови што реалније планирају инвестиције пошто је Управа заузела став да ће се само у изузетним ситуацијама вршити реалокација средстава за финансирање непланираних инвестиција.

Напомена: При планирању набавке путничких аутомобила водити рачуна да се у планирану цијену, односно вриједност укључи ПДВ, јер се не може остварити право на одбитак улазног пореза.

12. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана Предузећа за 2021. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука (организациони дио овог Предузећа) чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекти за шумске комуникације и израда дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;

- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и планом инвестиционих улагања.

- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење шумскоузгојних радова. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ члан 25). Сва шумска газдинства дужна су израдити годишње планове у складу са важећом ШПО.

- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијељеним на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама;

- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по привредним јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2021. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2022. годину (Табела 11.) и

- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

13. Остале активности

У 2021. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са законским прописима.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.
2. План заштите шума и шумског земљишта.
3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.
4. План реализације шумских дрвних сортимената.
5. План укупне реализације.
6. План осталих производа шумарства.
- 6.1 План ловства
7. План сертификације шума.
8. План радне снаге.
9. План образовања и стручног усавршавања.
- 10.1 План формирања и расподјеле укупног прихода.
- 10.2 План расхода.
11. План инвестиционих улагања.
- 12.1 План пословања Центра за газдовање кршом.
- 12.2 План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац сјеменско-расадничку производњу извршава у „Центру за сјеменско-расадничку производњу“ Добој и расаднику медитеранских врста који егзистира у оквиру Центра за газдовање кршом у Требињу.

У складу са насталом нарушеном финансијском равнотежом, Центар је приступио изради Плана пословања за 2021. годину прилагођеног насталој ситуацији. Планом је усклађена производња са потребама шумских газдинстава, проистеклим из ШПО, као и обавезама по „Мастер плану пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“. Већина трошкова је планирана у складу са важећим нормативима о утрошцима, како је и дато у смјерницама.

У 2021. години планира се добијање средстава из намјенских извора–средства надокнаде за унапређење шума, која би била у функцији набавке опреме за нову производњу, на бази које би се у будућности остваривао одређени приход, као и у функцији плантажирања значајних површина под тополом. Свеукупно посматрано, план је уједно сачињен и као мјера за консолидацију ЦСРП Добој, са добрим шансама за покриће негативног резултата из претходног периода и остварење добити у 2021. години.

Обука берача је завршена у 2020. години, с тим да је врло тешко наћи довољан број кандидата спремних за овај опис послова. Број радника у ЦСРП Добој који су обучени за бераче је недовољан, па је неопходно повремено ангажовање сезонске радне снаге која врши сакупљање са земље.

У циљу очувања и унапређења генофонда, као и његовог правилног коришћења, у оквиру области генофонда и сјеменарства наставиће се започете активности на уређењу регистрованих сјеменских објеката, тј. израде пројеката генетичке мелиорације и уређења сјеменских објеката, те стручна контрола и здравствени преглед истих. Од 2012. године контролне прегледе регистрованих сјеменских објеката врши ИРПЦ Бања Лука и у склопу њих се процјењује урод сјемена, на основу чега се прави план сакупљања, те у складу са њим организује сакупљање сјемена у признатим и регистрованим сјеменским објектима. За већину шумских врста дрвећа карактеристично је то да цвјетају и плоносе у временским интервалима, тј. одликују се периодичитетом урода. Такође, урод сјемена варира од године до године, почев од године када га нема, преко година са малим и просјечним уродом па до године са обилним или пуним уродом. Правилна процјена урода сјемена у текућој години је од суштинске важности ради планирања његовог сакупљања и благовременог обезбјеђивања потребних средстава, опреме и радне снаге. Од података процјене цвјетања и предвиђања урода зависи да ли је оправдано организовање сакупљања сјемена у једном објекту, шта је потребно и у којем обиму за његову реализацију.

Узимајући у обзир да постоји потреба за већим количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала).

Приоритет пословања у 2021. години је повећање производње контејнерских садница и наставак активности на комплетирању система аутоматске линије за контејнерску производњу. У прилог овоме иде и потписивање Споразума о коришћењу средстава од поврата ПДВ-а у оквиру пројекта „Одрживо управљање шумама и крајолицима“, закљученог између Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде и ЈПШ „Шуме РС“ 29.07.2020. године. Овим споразумом се дефинише да ће Министарство новчана средства у износу од 676.000 КМ од поврата ПДВ-а усмјерити за набавку недостајуће опреме и производњу садница контејнерског типа у ЦСРП-Добој. Министарство ће средства исплаћивати ЦСРП у више фаза у складу са динамиком производње и испоруке контејнерских садница према крајњим корисницима (шумским газдинствима) на основу урађених планова.

План производње садног материјала у 2021. години је 6.925.750 комада садница. Следи структура производње садног материјала за 2021. годину:

Ред. бр.	ВРСТА САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	КОЛИЧИНА (ком)	УЧЕШЋЕ
1.	ЧЕТИНАРИ	5.337.680	77,07%
2.	ЛИШЋАРИ	1.279.470	18,47%
3.	ВОЋКАРИЦЕ	15.000	0,22%
УКУПНО ШУМСКИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		6.632.150	95,76%
4.	СЈЕМЕНИШТЕ	88.000	1,27%
5.	ОЖИЛИШТЕ	84.000	1,21%
6.	ПИКИРИШТЕ	20.000	0,29%
7.	РАСТИЛИШТЕ	101.600	1,47%
УКУПНО ХОРТИКУЛТУРНИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		293.600	4,24%
СВЕУКУПНО САДНИ МАТЕРИЈАЛ		6.925.750	100%

Производња шумског садног материјала са обложеним корјеновим системом је планирана у количини од 2.688.000 комада од чега се на контејнерску производњу односи 350.000 комада лишћара и 1.408.000 четинара, док се 930.000 комада планира произвести нисула системом. Детаљан преглед производње садног материјала према типу и врсти садног материјала дат је у следећој табели.

Ред. бр.	Врста садног материјала	класично		контејнер		нисула		Укупно	
1.	Четинари	2.999.680	43.31%	1.408.000	20.33%	930.000	13.43%	5.337.680	77.07%
2.	Лишћари	929.470	13.42%	350.000	5.05%			1.279.470	18.47%
3.	Воћкарице	15.000	0.22%					15.000	0.22%
Σ шумски садни материјал		3.944.150	56.95%	1.758.000	25.38%	930.000	13.43%	6.632.150	95.76%
Хортикулт. садни материјал		198.600	2.87%	95.000	1.37%			293.600	4.24%
Свеукупно садни материјал		4.142.750	59.82%	1.853.000	26.75%	930.000	13.43%	6.925.750	100%

План производње је урађен на основу потреба за садним материјалом, количине сјемена којом ЦСРП Добој тренутно располаже, као и расположиве радне снаге. План производње за 2021. годину је мањи у односу на план за 2020. годину за 252.950 комада, првенствено јер је у 2020. години вођен садни материјал који је прерастао, а није за потребе дистрибуције, те је исти комисијски уништен. У 2021. години планирана је већа производња лишћара у односу на план за 2020. (у плану за 2021. годину учешће лишћара је 18,47%, у плану за 2020. годину 14,82%, а у извршењу 2020. године 15,45%), јер је покренута контејнерска производња лишћара. План производње хортикултуре је већи у односу на план производње за 2020. годину, јер се планира већа сјетва за даље школовање тог садног материјала, припремање већих површина, као и проширење асортимана врста. Из претходно приложених табела се види да планирана производња садног материјала са обложеним корјеновим системом износи 40,18% укупног садног материјала, што је изузетно позитивно, јер је иста у плану за 2020. годину учествовала са 25,05%, а у извршењу 2020. године са 30,30%. Осим што је вјероватноћа примања саднице са обложеним корјеновим системом већа, на терен може да иде садница дупло мање старости у односу на саднице голог коријеновог система.

Реализација садног материјала у току 2021. године предвиђена је у количини од 3.999.610 комада. У прољећној дистрибуцији 2021. године планирана је реализација 2.104.160 комада садница или 53%, док је за јесењу дистрибуцију преостаје планираних 1.895.450 комада садница или 47%. Овај дисбаланс у реализацији у смислу да је већи план прољетне у односу на јесењу дистрибуцију садног материјала је проистекао из чињенице да ЦСРП располаже значајном количином садног материјала из ранијих година који је планиран у прољећној реализацији. Ако се овај садни материјал не реализује у прољеће, више неће бити подесан за пошумљавање због прерастања и као такав морао би се отписати и уништити.

Потреба организационих дијелова ЈПШ Шуме РС за садним материјалом је 1.986.553 садница, што је 49,67% производње ЦСРП. То значи да се преосталих око 2,01 милиона садница планира реализовати преко екстерних корисника (шумарства у Федерацији, привредни субјекти, рудници, путеви, физичка лица и др.). Све ово упућује на неопходност комплексне сарадње на релацији ИРПЦ (планирање пошумљавања кроз ШПО)—ЦСРП (производња квалитетног садног материјала у количинама које се могу пласирати у оквиру Предузећа и на екстерном тржишту) – шумска газдинства (која ће квалитетно извршити пошумљавање).

Имајући у виду да је 2021. година прва година имплементације "Мастер плана пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске" (МППиГШК), у складу са његовим одредбама и пројектованом динамиком реализације приступило се изради Плана сјеменско-расадничке производње. Уважавајући првенствено специфичност пословног окружења, као и сложеност планирања и одвијања цјелокупног технолошког процеса производње садног материјала на нивоу ЦСРП Добој, планом су иницијално укључени основни закључци и препоруке из МППиГШК, којима се указује на нужност повећања производње асортимана шумског садног материјала са обложеним корјеновим системом, те задовољење принципа "станишту прилагођене производње садница", као и све мјере које ће довести до тога да се у сада чистим састојинама четинара унесу адекватне лишћарске саднице како би се у догледној будућности омјер лишћара довео до 30 % свеукупне масе. МППиГШК је свеобухватан стратешки план који представља заокружену биолошко-економску пројекцију израђену за потребе производње шумског сјемена и садног материјала, пошумљавања и газдовања шумским културама чије се подизање планира на површини од 90.000 ha под голетима и шибљацима у наредних 45 година. Израду МППиГШК обавио је Шумарски факултет Универзитета у Бањој Луци по основу уговора бр. 12.06.-332-1106-60/18, од 31.12.2018., закљученог са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске. Потребно је напоменути да се крајем 2020. године, у сарадњи са Шумарским факултетом Универзитета Бања Лука (на основу Споразума о пословно-техничкој сарадњи бр. 05/0203-2894-2/20, од 06.11.2020.), приступило постављању дугорочних огледа са различитим врстама и густинама садње у сврху добијања егзактних показатеља за потребе пошумљавања голети које су укључене у МППиГШК. Кокретно, постављен је оглед на површини која према еколошко-вегетацијској подјели припада области унутрашњих динарида, а налази се на ШПП "Мркоњићко" (ШГ "Лисина" Мркоњић Град) у одјелу 16 и одјелу 105, на 8 плоха свеукупне површине 1,52 ha, на којима су тесно, у различитим густинама садње, посађене саднице јеле (*Abies alba* Mill.) и букве (*Fagus sylvatica* L.). Даље планске активности у 2021. години су да се по истом принципу поставе огледи у преостале три еколошко-вегетацијске области (припанонска, илирско-мезијска и медитеранска).

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру просте репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити. Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са обимом извршених експлоатационих радова у високим деградираним и изданачким шумама и у зависности од степена обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције). Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменуте двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2020.			Извршење 2020.			Планирано 2021.			Извршење 2020 / план 2020 (индекс)			план 2021 / Извршење 2020 (индекс)		
			Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	2 495		2 495	2 430		2 430	2 623		2 623	97		97	108		108
2	Пошумљавање	ha	198	556	754	215	260	476	185	517	702	109	47	63	86	199	148
3	Попуњавање култура	ha	62	118	180	68	47	115	60	140	201	110	40	64	89	299	175
4	Прашење и окопавање	ha	89	294	383	93	61	154	92	262	355	105	21	40	99	431	230
5	Чишћење од корова	ha	336	359	695	282	217	499	441	351	792	84	60	72	156	162	159
6	Прореди у културама	ha	379		379	460		460	352		352	121		121	77		77
7	Њега шумских састојина	ha	6 833		6 833	6 288		6 288	8 215		8 215	92		92	131		131
8	Мелиорација изданаких шума	ha		687	687		255	255		1 206	1 206		37	37		473	473
9	Планирана количина садница (у хиљадама)	kom	557	1 443	2 000	606	732	1 338	522	1 465	1 987	109	51	67	86	200	149
10	Вриједност радова (у хиљадама)	KM	6 641	3 840	10 481	6 058	1 539	7 597	6 663	3 287	9 950	91	40	72	110	214	131

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Из претходне табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова за 31% (посматрано вриједносно) у односу на извршење у 2020. години. План радова у оквиру просте репродукције шума у 2021. у односу на извршене радове у 2020. години је већи за 10 %, док су радови проширене репродукције планирани у значајно већем износу (посматрано вриједносно), тачније за 114 % више у односу на остварење истих у 2020. години.

У односу на извршење у 2020. години највеће повећање планираних радова у 2021. години се односи на: мелиорацију изданачких шума (373%), прашење и окопавање новоподигнутих култура (130%), а и сви остали радови изузев прореда у културама су планирани у већим количинама у односу на остварене у 2020. години.

У табеларном прегледу се види да су планирани радови у 2021. години за 531.000 КМ мањи у односу на план 2020. године. Овом смањењу планираног обима радова у 2021. години у највећој мјери је допринијело мање планирање радова проширене репродукције, за чије остварење је неопходан знатно већи износ средстава посебних намјена у односу на претходне године.

Недовољни износи средстава надокнаде за унапређење шума претходних година су допринијели да је проценат извршења радова проширене репродукције, у односу на десетогодишње планове (шумскопривредне основе), у већини организационих дијелова Предузећа мали, тј. евидентан је заостатак у извршењу истих.

Са становишта биодиверзитета потребно је водити рачуна о очувању мјешовитости врста, а у оним шумским комплексима гдје је она нарушена потребно је вјештачком обновом тежити да се она поново успостави. Ту се првенствено мисли на чисте четинарске састојине у које треба пошумљавањем уносити лишћаре (идеалан однос заступљености врста би требао бити 70:30 у корист четинара), како би се сачувала производна способност земљишта. Уношење лишћарских врста у чисте састојине четинара је пожељно ради смањења киселости земљишта у овим састојинама.

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Према плану за 2021. годину, за заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" планирано је 12.625.335 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови :

Чување шума (чуварска служба)	11 152 617 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	746 872 КМ
Заштита шума од инсеката	235 562 КМ
Заштита шума од биљних болести	49 485 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	276 869 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	63 120 КМ
Остали видови заштите	100 810 КМ
Укупно	12 625 335 КМ

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2021. годину планирани су у складу са стварним стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" и Акционим планом за сузбијање нелегалних активности, и обухватају:

1. Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),

У 2021. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је сљедеће:

-константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,

-преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,

-у газдинствима која имају изражене проблеме по питању бесправних сјеча потребно је размотрити могућност постављања видео надзора на угроженим локацијама,

-на угроженим локацијама треба постављати рампе које онемогућавају кретање теретним возилима (под условом да не ометају живот становницима на тим подручјима),

-извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,

-остварити бољу сарадњу са органима МУП-а и истражним органима, како бисмо смањили нелегалне активности,

Услови за ефикаснију заштиту шума су створени измјенама и допунама Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу.

2. Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и др.), гљива и биљних болести.

У циљу континуиране заштите шума од губара у Републици Српској проводи се контрола бројности губара на сталним огледним плохама од 2006. године у складу с „Упутством о контроли бројности губара“, које је донио Шумарски факултет у Бањој Луци. Због каламитета губара у 2013. и 2014. години, а знајући какве све посљедице он може проузроковати, потребно је и у овој планској години посветити пуну пажњу његовом сузбијању. Наредба о механичком уништавању јајних легала губара на снази је од 2004. године. По одлуци Управе предузећа све оперативне активности проводиће Оперативни тим за заштиту шума. Директори организационих дијелова су одговорна лица за провођење активности на механичком уништавању јајних легала губара. У случају да се механичким путем не може дјеловати потребно је као и у претходним годинама примијенити авиотретирање нападнутог подручја.

Контролисање бројности поткорњака и његово свођење у фазу латенције се намеће као један од приоритетнијих задатака Предузећа и у овој планској години у свим газдинствима, а посебну пажњу потребно је обратити у газдинствима Сјемећ, Височник, Романија, Маглић, Панос и Вучевица која су у 2020. години имала велике штете изазване вјетром. На то упућује и Наредба Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде која је објављена у Службеном гласнику РС бр 26 од 20.03.2020. године, којом се прецизира да у наведеним шумским газдинствима треба предузети све активности на санацији штета у четинарским састојинама. Само брзе (у кратком временском року) санације спрјечавају појаве градације поткорњака и максимално коришћења квалитетне и сортиментне структуре . Да би се то остварило потребно је у свим организационим дијеловима Предузећа у наредном планском периоду досљедно поштивати прописане мјере заштите шума, што се посебно односи на:

-Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;

-Поред фенотипски нападнутих стабала у језгру потребно је извршити и сјечу следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаци.

Генерално гледано у последњим извјештајним годинама је повећано учешће целулозног дрвета четинара, што је директна посљедица великог броја осушених стабала четинара проузрокованих лошим здравственим стањем састојина.

-Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената у цјелости ће се проводити у складу са одредбама Правилника о шумском реду;

-Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности. И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да би ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији био што мањи. У том смислу Предузеће ће се стриктно придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

У последње вријеме на храстовим стаблима уочено је присуство храстове мрежасте стјенице (*Corythusa arcuata*). Штеточина нема довољно природних непријатеља који би држали природну равнотежу популације, а има повољне климатске услове (одговара јој суво вријеме, не воли директно сунце и насељава наличје листа) и обиље хране, што доводи до велике бројности и брзог ширења исте. Тренутно не постоји ни једно сигурно средство за сузбијање ове штеточине. Овоме треба додати сушење састојина храста китњака које је најизраженије на подручју Добоја, Рогатице, Фоче, а узроковано је девитализацијом храстових састојина која је првенствено узрокована климатским и антропогеним утицајима. Човјек овоме доприноси често и несвјесно кроз систем газдовања храстовим састојинама, у смислу стаблимично-пребирног газдовања читавим састојинама. Храст, као и све друге хелиофилне врсте, у тим случајевима нема услове за природну обнову те је потребно из коријена промијенити приступ и са овим састојинама газдовати по принципу скупинасто-пребирних сјеча, који подразумева да се приликом дознаке издвајају и обиљежавају скупине на којима се у зависности од самог састојинског стања проводе неке од оплодних сјеча, а да се између скупина врши стаблимични пребир, тј. да се дознака своди на санитарну.

Овај негативан приступ у дознаци (стаблимично-пребирни), са тенденцијом на дознаци само дебљих стабала је све видљивији и код састојина букве, смрче и других полусциофилних врста које све више губе пребирну структуру и приближавају се у најбољем случају разnodобној, ако не и једнодобној структури, која је знатно неотпорнија од пребирне којој у овим случајевима тежимо. Класични доказ тога је и претходно наведена штета коју је причинио олујни вјетар у источном дијелу Републике Српске, првенствено у смрчевим састојинама које су изгубиле пребирну структуру склопа.

Информације са терена о појави градације било ког инсекта, а нарочито губара, морају бити благовремене, јер је потребно у што краћем року дјеловати на сузбијању механичким и хемијским средствима због његове велике градационе способности.

Интензивирати рад на провођењу мјера утврђених од Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

3. Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих, као и израду Плана заштите од пожара

Оно што треба истаћи је да је најтеже заштитити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби, као и едукација становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода приммијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара. Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

-Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);

-На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;

-У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно

осматрање са доминантних кота. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и послије радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;

-Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;

-У свим шумским газдинствима формираће се интервентна противпожарна јединица (са именима и презименима задужених, од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;

-На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбједиће се постављање буради са водом или пијеском;

-У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);

-У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

-Инсистирати на промјенама закона у смислу да се кажњава паљење ватре на приватним парцелама без надзора ватрогасних служби.

На нивоу Предузећа планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвјешћавања (едукације) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвјешћавање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве пожара најизраженија.

4. Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.

За заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи организациони дијелови су дужни предузети све прописане мјере.

5. Активности на минираним површинама

На територији којом газдују „Шуме РС“ површина од 55.564 ha је минирана површина. Уколико Предузеће успије обезбједити донаторска средства у 2021. години, неопходно је почети са активностима деминирања. Ту би се требала размотрити и могућност финансирања ове врсте радова из средстава проширене репродукције шума, јер би се деминирањем ових површина аутоматски повећала површина шума за газдовање, а самим тим би се повећали и приходи Предузећа. С друге стране, Предузеће на овим површинама није у могућности да проводи ни мјере његе и заштите ових састојина што му је првенствена обавеза. Поређења ради све миниране шуме се простиру на површини која је величине два просјечна шумскопривредна подручја.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећим шумскопривредним основама (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени извођачки пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, извођачки пројекти за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средства рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по привредним јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда извођачких пројеката за одјеле у којима ће се радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно-финансијског плана пословања за следећу годину. Извођачки пројекти израђиваће се по усвојеној Методици за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа.

4. У извођачким пројектима обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, сјеча случајних ужитака) у шуми крај пања, осим у случајевима планираног и пројектованог кориштења шумског дрвног отпада када се жигосање и обројчавање врши након завршене израде дрвета и дрвних сортимената прије утовара у превозно средство на шумском камионском путу. Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Упутством о обројчавању шумских дрвних сортимената плочицама.

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре сортимената у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача

8. Обавезна је примјена свих правилника који регулишу ову област, као и одредби шумско-привредних основа и извођачких пројеката. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те обрасце.

Лице које класира шумске дрвне сортименте и које врши пријем учинка од сјекача, мора бити шумарске струке и не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумскопривредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису Централна комисија доставља на разматрање Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО. У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију извођачког пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда, коришћењу ХТЗ опреме и др. За свако непоштивање уговора лице задужено за реализацију извођачког пројекта мора писменим путем упозорити извођача радова и дати му одређени временски рок за превазилажење настале ситуације. У случају да се недостаци не отклоне обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на листу непожељних извођача те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу

радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и радова на заштити шума. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлашћењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Динамички план активности за спровођење мјера у циљу редефинисања организационо – економске позиције „Шума Републике Српске“ обухвата скуп мјера које ће унаприједити производњу, и то:

- Правовремено извршавање планираног физичког обима производње.
- Строго вођење рачуна о кројењу и класирању дрвних сортимената.
- Ефикасно коришћење властите механизације.
- Унапређење и развој система газдовања шумама и пројеката за извођење радова.
- Доношење стратегије и акционог плана за сузбијање нелегалних радњи у шумарству.
- Учешће у изради техничко-технолошке типизације терена, оптималних норматива и сортиментних таблица.
- Редовно ажурирање улазних параметара калкулација у циљу усклађивања цијена извођења радова у шумарству са тржишним цијенама.
- Повећање површине шума.

Провођењем утврђених активности у циљу реализације Мјера биће створени повољни услови за развој сектора шумарства. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2021. годину је већи за 5 % у односу на извршене сјече у 2020. години. Преглед планиране сјече у 2021. години по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на извршену у 2020. годину, дат је у табели на странама 38 и 39.

Производно-финансијски план за 2021. годину

Шумско газдинство	Врста дрвета	Извршење 2020.	планирано у 2021.									Индекс План 2021/ Извршење 2020
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огревно дрво	Укупно	
			Ф	Л	за резање							
m3												%
"Бања Лука"	четинари	10 759	15	0	5 118	0	1 136	0	1 986	0	8 255	77
	лишћари	78 293	479	943	18 810	0	65	1	0	52 051	72 349	92
	укупно	89 052	494	943	23 928	0	1 201	1	1 986	52 051	80 604	91
"Оштрељ"	четинари	45 431	144	0	27 152	623	2 282	131	6 669	0	37 000	81
	лишћари	34 245	429	930	16 087	0	0	0	9 555	15 351	42 353	124
	укупно	79 676	574	930	43 239	623	2 282	131	16 224	15 351	79 353	100
"Панос"	четинари	28 253	309	0	20 687	1 172	2 753	0	3 832	0	28 753	102
	лишћари	15 715	186	425	7 234	0	0	0	4 187	9 532	21 564	137
	укупно	43 968	495	425	27 921	1 172	2 753	0	8 019	9 532	50 317	114
"Бирач"	четинари	18 963	31	0	6 599	65	1 242	0	2 316	0	10 253	54
	лишћари	51 418	323	583	23 856	0	0	0	20 175	30 394	75 331	147
	укупно	70 381	354	583	30 455	65	1 242	0	22 491	30 394	85 584	122
"Градишка"	четинари	4 119	51	12	5 374	80	524	0	1 807	0	7 848	191
	лишћари	143 297	1 071	2 532	42 889	0	0	0	0	94 578	141 071	98
	укупно	147 416	1 122	2 544	48 263	80	524	0	1 807	94 578	148 919	101
"Добој"	четинари	9 082	15	0	5 363	742	2 704	327	3 596	0	12 747	140
	лишћари	28 562	200	362	8 156	0	0	0	9 652	25 112	43 482	152
	укупно	37 644	215	362	13 519	742	2 704	327	13 248	25 112	56 229	149
"Зеленгора"	четинари	17 059	127	0	10 074	134	794	0	2 994	0	14 123	83
	лишћари	19 422	357	815	9 771	0	0	0	5 954	13 570	30 467	157
	укупно	36 481	484	815	19 845	134	794	0	8 948	13 570	44 590	122
"Чемерница"	четинари	32 668	360	0	23 771	1 014	2 825	0	3 856	0	31 826	97
	лишћари	24 526	178	413	6 480	0	0	0	0	16 308	23 379	95
	укупно	57 194	538	413	30 251	1 014	2 825	0	3 856	16 308	55 205	97
"Врбања"	четинари	10 722	243	0	19 384	653	2 413	0	7 186	0	29 879	279
	лишћари	51 655	675	630	32 483	0	0	0	17 338	29 969	81 096	157
	укупно	62 377	918	630	51 867	653	2 413	0	24 524	29 969	110 975	178
"Мајевица"	четинари	225	0	0	25	0	18	0	27	0	70	31
	лишћари	12 494	7	324	3 236	0	0	0	0	8 484	12 051	96
	укупно	12 719	7	324	3 261	0	18	0	27	8 484	12 121	95
"Лисина"	четинари	25 702	30	0	19 553	69	1 492	0	5 246	0	26 390	103
	лишћари	42 477	0	147	14 330	0	0	0	0	22 826	37 303	88
	укупно	68 179	30	147	33 883	69	1 492	0	5 246	22 826	63 693	93
"Ботић"	четинари	9 587	21	0	8 524	62	1 041	17	1 985	0	11 650	122
	лишћари	32 402	58	115	5 571	0	0	0	4 226	23 520	33 490	103
	укупно	41 989	79	115	14 095	62	1 041	17	6 211	23 520	45 140	108
"Јахорина"	четинари	52 583	317	0	39 099	784	3 188	261	9 436	0	53 085	101
	лишћари	28 805	102	223	7 394	0	0	0	6 925	14 419	29 063	101
	укупно	81 388	419	223	46 493	784	3 188	261	16 361	14 419	82 148	101
"Приједор"	четинари	23 201	1	0	4 384	88	503	17	3 063	0	8 056	35
	лишћари	141 127	1 129	2 650	40 211	184	0	0	25 932	68 243	138 350	98
	укупно	164 328	1 130	2 650	44 595	272	503	17	28 995	68 243	146 406	89

Шумско газдинство	Врста дрвета	Извршење 2020.	планирано у 2021.								Индекс План 2021/ Извршење 2020	
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огривно дрво		Укупно
			Ф	Л	за резање							
тЗ											%	
"Рибник"	четинари	56 961	709	0	48 721	1 342	4 593	203	8 607	0	64 175	113
	лишћари	54 967	508	1 109	20 088	0	0	0	15 650	31 970	69 325	126
	укупно	111 928	1 217	1 109	68 809	1 342	4 593	203	24 256	31 970	133 500	119
"Сјемећ"	четинари	52 694	429	0	35 712	1 598	4 668	0	6 357	0	48 764	93
	лишћари	14 995	106	236	4 477	0	0	0	2 951	9 015	16 785	112
	укупно	67 688	535	236	40 189	1 598	4 668	0	9 308	9 015	65 549	97
"Романија"	четинари	125 390	812	0	80 409	2 377	8 095	389	17 765	0	109 847	88
	лишћари	11 822	79	173	3 815	0	0	0	3 644	7 476	15 187	128
	укупно	137 212	891	173	84 224	2 377	8 095	389	21 409	7 476	125 034	91
"Дрина"	четинари	1 753	8	0	1 584	29	251	0	362	0	2 234	127
	лишћари	41 487	542	1 236	23 163	0	0	0	11 183	22 355	58 479	141
	укупно	43 240	550	1 236	24 747	29	251	0	11 545	22 355	60 713	140
"Маглић"	четинари	61 150	499	0	49 869	90	5 273	0	8 588	0	64 319	105
	лишћари	28 355	0	92	10 917	0	0	0	0	17 651	28 660	101
	укупно	89 505	499	92	60 786	90	5 273	0	8 588	17 651	92 979	104
"Борја"	четинари	16 261	0	0	15 842	728	3 526	0	5 935	0	26 031	160
	лишћари	72 511	394	794	25 579	0	130	0	15 000	35 229	77 126	106
	укупно	88 772	394	794	41 421	728	3 656	0	20 935	35 229	103 157	116
"Височник"	четинари	128 631	671	0	79 209	1 795	7 200	0	18 113	0	106 988	83
	лишћари	9 313	0	435	4 149	0	0	0	0	5 373	9 957	107
	укупно	137 944	671	435	83 358	1 795	7 200	0	18 113	5 373	116 945	85
"Вучевица"	четинари	53 391	72	0	33 492	720	3 370	0	6 620	0	44 274	83
	лишћари	13 754	251	39	5 434	0	0	0	0	14 144	19 868	144
	укупно	67 145	323	39	38 926	720	3 370	0	6 620	14 144	64 142	96
"Горица"	четинари	78 917	153	0	54 981	1 763	8 036	0	14 285	0	79 217	100
	лишћари	26 487	98	205	6 145	0	0	0	6 669	17 120	30 238	114
	укупно	105 404	252	205	61 126	1 763	8 036	0	20 954	17 120	109 455	104
ЦГК	четинари	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	лишћари	1 107	0	0	219	0	0	0	308	1 046	1 573	142
	укупно	1 107	0	0	219	0	0	0	308	1 046	1 573	142
"Трескавица"	четинари	7 202	63	0	6 136	96	440	0	1 298	0	8 033	112
	лишћари	12 153	110	248	3 328	0	0	0	0	6 825	10 511	86
	укупно	19 356	173	248	9 464	96	440	0	1 298	6 825	18 545	96
"Клековача-Потоци"	четинари	37 076	268	0	25 945	153	2 299	158	6 852	0	35 675	96
	лишћари	13 563	0	82	3 753	0	0	0	0	9 992	13 827	102
	укупно	50 639	268	82	29 698	153	2 299	158	6 852	9 992	49 502	98
"Милићи"	четинари	10 254	5	0	5 745	579	2 219	0	2 815	0	11 363	111
	лишћари	18 301	113	260	6 864	0	0	0	5 262	10 448	22 947	125
	укупно	28 554	118	260	12 609	579	2 219	0	8 077	10 448	34 310	120
Укупно	четинари	918 035	5 353	12	632 751	16 757	72 884	1 504	151 596	0	880 856	96
	лишћари	1 023 251	7 397	16 003	354 440	184	195	1	164 612	613 002	1 155 833	113
	укупно	1 941 286	12 750	16 015	987 191	16 941	73 079	1 505	316 207	613 002	2 036 689	105

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

- обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,
- уговарање се врши на основу Критерија бодовања усвојених од стране Ресорног министарства,
- продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицитације је предвиђена у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са Акционим планом Владе Републике Српске,
- забрањена је продаја трупаца у дубећем стању изузев продаје ограничених количина за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу и у случајевима гдје се продаја врши лицитацијом у изданацким шумама,
- рад са непословним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, не извршавају уговором предвиђене обавезе, баве се нелегалним активностима у шумарству, је забрањен,
- пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити посебна пажња по питању њихове процентуалне заступљености у укупној реализацији ШДС. Потребно је да њихов проценат буде усклађен са планом и са процентом који је предвиђен шумскопривредним основама,
- квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

Из табеле на страни 41 може се видјети да је у наредној години планиран већи обим реализације шумских дрвних сортимената за 5 индексних поена у односу на извршену у 2020. години. Планирано сортиментно учешће трупаца четинара веће је за 4,23 % од оствареног учешћа у 2020. години, што можемо сматрати реалним, јер је учешће истих у 2020. години било мање због великог броја случајних ужитака у источним дијеловима Републике Српске, а надамо се да се такво невријеме неће поновити и у 2021. години. Планирано сортиментно учешће трупаца букве је веће за 0,43 % у односу на извршење у 2020. години, док је код трупаца храста планско учешће мање за 1,08%. Квалитетна структура унутар лишћарских трупаца је лошија у односу на остварену у 2020 години што је разлог да просјечна планирана цијена лишћара буде мања од остварене у 2020 години за 5,43 КМ/м³, док је код четинара већа за 3,07 КМ/м³. Планирана цијена свих ШДС који ће се реализовати са камионског пута је 94,90 КМ/м³ и мања је за 2,53 КМ по јединици производа од остварене у 2020. години. Та појава је била присутна и претходних година, те се очекује да ће сортиментно и квалитетно учешће трупаца бити у остварењу веће него што је планирано, чему је потврда и 2020. година у којој је остварена цијена свих сортимената без малопродаје 97,43 КМ/м³, што је за 3,77 КМ/м³ више од планиране за 2020. годину. Са друге стране глобална пандемија се још увијек није одразила на потражњу за нашим производима, али је питање ако иста буде присутна и у току 2021. године да не дође до засићења тржишта које би се манифестовало са слабијом потражњом за нашим производима, те се и ова планирана просјечна цијена без малопродаје (94,90 КМ/м³) може посматрати као висока.

У складу са динамичким планом предвиђене су следеће мјере:

- Продаја шумских дрвних сортимената вршиће се искључиво уз обезбјеђивање гаранција наплате или авансном уплатом.
- Редовно усклађивање цијена шумских дрвних сортимената са цијенама у окружењу и условима тржишта.
- Учешће у активностима за утврђивање степена финализације предузећа за прераду дрвета.
- Учешће у радној групи за израду правилника који ће уредити односе између шумарства и прераде дрвета.

Производно-финансијски план за 2021. годину

Сортимент		Реализовано 2020. године					План за 2021. г.					Индекс			
		Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	план/реализовано Кол. Вријед.			
ЧЕТИНАРИ	Трупци јеле и бијелог бора	за фурнир	2 434	217.82	530 245		0.73	3 171	200.00	634 150		0.91	130	120	
		за љуштење	0		0		0.00	0		0		0.00			
		за резање	I кв. класе	148 972	151.20	22 524 340		44.38	114 588	147.00	16 844 381		32.85	77	75
			II кв. класе	95 249	123.57	11 770 419		28.38	160 805	124.00	19 939 857		46.09	169	169
			III кв. класе	88 997	103.09	9 174 282		26.51	70 310	106.00	7 452 809		20.15	79	81
	Укупно	335 652	131.09	43 999 285	37.86		348 873	128.62	44 871 198	39.88		104	102		
	Трупци смрче	за фурнир	1 543	218.22	336 814		0.60	1 916	202.00	387 127		0.74	124	115	
		за љуштење	0		0		0.00	0		0		0.00			
		за резање	I кв. класе	100 623	153.14	15 409 274		38.94	74 144	150.00	11 121 589		28.48	74	72
			II кв. класе	77 849	125.77	9 791 204		30.13	119 520	127.00	15 179 050		45.91	154	155
			III кв. класе	78 356	105.67	8 279 933		30.33	64 763	109.00	7 059 207		24.88	83	85
	Укупно	258 371	130.89	33 817 225	29.15		260 344	129.62	33 746 972	29.76		101	100		
	Трупци црног бора	за фурнир	0		0		0.00	257	166.00	42 612		1.02			
		за љуштење	6	152.69	896		0.05	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	2 895	122.21	353 801		22.61	8 112	126.00	1 022 123		32.32	280	289
			II кв. класе	3 101	99.72	309 267		24.22	11 551	105.00	1 212 901		46.02	372	392
			III кв. класе	6 802	84.65	575 782		53.12	5 181	88.00	455 886		20.64	76	79
	Укупно	12 805	96.82	1 239 746	1.44		25 101	108.90	2 733 522	2.87		196	220		
	Трупци осталих четинара	за фурнир	0		0		0.00	5	197.45	1 054		0.21			
		за љуштење	0		0		0.00	98	146.00	14 347		3.86			
за резање		I кв. класе	377	127.10	47 967		34.98	724	130.35	94 384		28.47	192	197	
		II кв. класе	308	102.37	31 546		28.56	1 240	111.32	138 044		48.75	402	438	
		III кв. класе	393	86.46	34 016		36.46	476	95.57	45 485		18.71	121	134	
Укупно	1 079	105.22	113 529	0.12		2 544	115.31	293 315	0.29		236	258			
Укупно трупци четинара	607 907	130.23	79 169 785	68.57		636 861	128.20	81 645 007	72.80		105	103			
ТТ стубови	4 024	144.29	580 540		0.45	16 756	142.77	2 392 234		1.92	416	412			
Рудно дрво	57 193	72.52	4 147 469		6.45	72 262	72.13	5 212 530		8.26	126	126			
Остала обловина	1 593	100.00	159 307		0.18	1 503	44.00	66 143		0.17	94	42			
Целулозно дрво	215 775	55.87	12 056 270		24.34	147 466	55.75	8 220 751		16.86	68	68			
Свеукупно:	886 491	108.42	96 113 372	100		874 849	111.49	97 536 664	100		99	101			
ЛИШЋАРИ	Трупци букве	за фурнир	1 704	288.85	492 048		0.59	6 868	282.00	1 936 796		2.02	403	394	
		за љуштење	9 700	206.81	2 005 948		3.39	14 824	192.00	2 846 126		4.35	153	142	
		за резање	I кв. класе	106 409	134.01	14 259 691		37.15	72 637	127.00	9 224 928		21.31	68	65
			II кв. класе	90 527	102.74	9 300 426		31.61	108 987	101.00	11 007 676		31.98	120	118
			III кв. класе	78 061	79.81	6 230 020		27.26	137 528	79.00	10 864 743		40.35	176	174
	Укупно	286 400	112.74	32 288 133	31.88		340 844	105.27	35 880 268	32.31		119	111		
	Трупци храста	за фурнир	F1	553	505.19	279 344		1.73	422	505.00	213 337		1.62	76	76
			F2	1 044	398.34	415 732		3.26	1 024	410.00	419 654		3.91	98	101
		за резање	I кв. класе	9 305	263.79	2 454 650		29.07	5 331	265.00	1 412 603		20.38	57	58
			II кв. класе	10 156	191.62	1 946 153		31.73	7 888	200.00	1 577 580		30.16	78	81
			III кв. класе	10 955	158.23	1 733 398		34.22	11 493	165.00	1 896 401		43.94	105	109
	Укупно	32 013	213.33	6 829 277	3.56		26 158	211.01	5 519 575	2.48		82	81		
	Трупци племенитих	1 275	226.62	288 824		0.14	4 335	202.51	877 912		0.41	340	304		
	Трупци осталих	3 494	89.56	312 961		0.39	6 487	74.12	480 837		0.61	186	154		
	Рудно дрво	528	80.00	42 261		0.06	195	80.00	15 600		0.02	37	37		
	Остала обловина	380	116.49	44 302		0.04	185	135.70	25 105		0.02	49	57		
	Целулозно дрво	45 117	67.74	3 056 033		5.02	162 215	62.83	10 192 141		15.38	360	334		
	Огријев	529 033	65.98	34 903 301		58.90	514 520	63.36	32 602 222		48.77	97	93		
	Свеукупно:	898 240	86.57	77 765 093	100		1 054 939	81.14	85 593 660	100		117	110		
	СВЕУКУПНО: ЛИШЋАРИ+ЧЕТИНАРИ	1 784 731	97.43	173 878 465	94		1 929 788	94.90	183 130 324	95		108	105		
Малопродаја	108 886	35.96	3 915 061		6	106 901	33.39	3 569 535		5	98	91			
СВЕУКУПНО	1 893 617	93.89	177 793 527	100		2 036 689	91.67	186 699 859	100		108	105			

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 221.045.833 КМ и обухвата:

Ред. бр.	Врста реализације	Вриједност /КМ/
1	Реализација од шумских дрвних сортимената	187.804.424
2	Реализација по основу коришћ. намјенских средстава у складу са ЗОШ :	
	- шумско-узгојни радови	9.393.327
	- изградња и реконструкција путева	6.871.730
	- остало у складу са Законом	3.258.273
3	Реализација од производње биомасе	231.311
4	Реализација од расадничке производње	967.000
5	Реализација од ловства	502.633
6	Реализација од осталих шумских производа	767.490
7	Реализација од шумских штета (наплата)	141.489
8	Реализација од услуга у приватним шумама	2.589.000
9	Остали пословни приходи	7.407.807
10	Финансијски приход	722.872
11	Остали приходи	380.516
12	Приходи по основу пром. рач. пол. и исп. греш. ран. година	7.960
	Укупно	221.045.833

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 85 % укупног прихода Предузећа. План реализације по основу ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана. Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радова, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука, Центра за газдовање кршем Требиње и шумарске куће „Огњиште“, финансијски приходи и остали приходи.

6. Остали производи шумарства

Данас се по бројним показатељима види да шумарство као привредна грана треба користити све оно што шума даје као мултифункционалан ресурс. Према Стратегији развоја шумарства 2011-2021. године у шумама Републике Српске постоји преко 200 љековитих биљних врста, од којих се за око 50 врста може организовати тржишно привређивање. Ако на то додамо и значајан број гљива, шумских плодова и других производа добићемо још јаснију слику о потенцијалу споредних шумских производа. Процјењује се да у шумама Републике Српске у сувом стању има око 1,5 kg/ha. квалитетног љековитог, ароматичног и јестивог биља, око 6 kg/ha шумских плодова и око 500 тона гљива годишње. У 2019. и 2020 години вршено је прикупљање података за израду студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске, чији је носилац ИРПЦ.

Остале шумске производе треба користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа, Правилником о условима коришћења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописима који уређују ову област. Шумска газдинства су дужна да врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима уколико користе остале производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. Средства са овог рачуна

користе се искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу.

Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац (усвојеном од стране Надзорног одбора Предузећа 15.02.2019. године), основан је Сектор за остале шумске производе и остале дјелатности, а истим Правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у организационим дијеловима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за проширење дјелатности, односно повећање пословних прихода кроз овај вид реализације.

Све то је имало за резултат да се у 2021. години планирају приходи од :

- Скупљања самониклог биља269.715 КМ
- Скупљања шумских плодова265.070 КМ
- Скупљања гљива.....207.505 КМ
- Планажног узгоја љековитог биља..... 3.000 КМ
- Прераде љековитог биља..... 1.000 КМ
- Прерада шумских плодова..... 6.000 КМ
- Производња етеричних уља..... 3.500 КМ
- Накнаде од правних лица за скуп. ост. шум. произ.11.700 КМ
- Укупно767.490 КМ

Примарно је да се приликом коришћења осталих шумских производа води рачуна да се обезбеди њихова биолошка одрживост и побољшање квалитета, односно да се користе тако да не дође до угрожавања биодиверзитета. Сви ови производи кориштења морају бити на „Листи осталих шумских производа намијењених за комерцијално сакупљање“, док посебну пажњу треба обратити на спречавање сакупљања заштићених врста, тј. врста са „Листе врста које су забрањене за сакупљање“ (Сл. гласник 75/08, 8/10, 71/10 и 65/20).

У времену интензивне индустријализације шуме повећавају и свој социјални значај. Та чињеница отвара могућност за проширење наших услуга у смислу кориштења социјалних и спортско-рекреативних функција које шума пружа. Активности на кориштењу ових функција шуме остварују се у оквиру Предузећа кроз Шумарску кућу Огњиште на Јахорини, као и кроз ловачке куће у појединим газдинствима које су у склопу радних јединица ловства (Оштрељ, Височник, Вучевица, Маглић, Рибник, Романија, Зеленгора и др.). Приходи који су планирани по овим основама су :

- Приход од услуга смјештаја 243 340 КМ
- Приход од хране и пића387 902 КМ
- Укупно634 242 КМ

У свијету се све већи акценат ставља на кориштење биомасе, која у поређењу са кориштењем фосилних горива врши мању емисију штетних плинова и отпадних вода. Оптерећење атмосфере са CO₂ при кориштењу биомасе је занемариво, јер је количина емитованог CO₂ једнака количини апсорбованог у току раста биљке. То је утицало да се све већи број градских топлана са фосилних извора енергије пребацује на биомасу. У складу са тим Предузеће се припрема за проширење палете својих производа, те је тако поред огревног дрвета у плану да за потребе корисника биомасе почне продаја грањевине, гула, сјечке, коре и осталих остатака у сјечи. За производњу биомасе потребно је превасходно користити сортименте из изданацких и високих деградираних шума у склопу мелиоративних радова у овим категоријама шума, остатке из високих шума са природном обновом, као и дрво са опожарених површина. Под претпоставком да ће се појавити потражња на тржишту за овим производима, Производно-финансијским планом за 2021. годину планирани су пионирски кораци у овој области и по основу тога планира се приход од 231.311 КМ (прилог табела 12.1 у табеларном дијелу плана, страница 154).

6.1 План ловства

Када су у питању остале дјелатности, посебна пажња биће посвећена развоју ловства и ловног туризма, те туристичке понуде на нивоу Јавног предузећа. Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској износе 2.170.000 ха што је 86 % укупне територије РС. То је еколошки здрав простор, који насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности. Значајне врсте које се налазе у нашим ловиштима су: дивокоза, вук, медвјед, велики тетријед, срнећа дивљач, дивља свиња, зец, фазан, јаребица и др.

Јавном предузећу су на кориштење додијељена четири посебна и 15 привредних ловишта. Посебна ловишта се установљавају у аутохтоном станишту вриједне, ријетке и угрожене врсте дивљачи, док у привредна ловишта спадају она ловишта чији се ловни ресурс одрживо користи и побољшава на основу уложеног капитала, а циљ је остваривање пословне добити. Економске функције ловног туризма огледају се у доприносу развоју других привредних дјелатности и у доприносу општем привредном развоју. Извори прихода у ловном туризму остварују се по основу такси за улазак у ловиште, такси за одстрел, рањавања и промашаје, по основу откупа меса уловљене дивљачи, по основу услуга у вези са ловом, водичи, кориштење ловачких паса, кориштење возила, услуга смјештаја и слично.

У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили. Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора.

У плану за 2021. годину планирани су приходи од ловства које се огледају кроз :

- Накнаде за услуге које пружа ловиште.....104.383 КМ
- Накнаде за одстрел дивљачи.....385.153 КМ
- Накнаде за остале видове кориштења ловишта13.097 КМ
- Укупно502.633 КМ

Када говоримо о ловном туризму, постоји и низ организационих проблема, као што је чињеница да тржиште ловног туризма још увијек није довољно препознато као потенцијал за развој руралних подручја. Такође, недовољно је и развијен систем формалног образовања о ловству у оквиру ловног туризма, слабо је развијен систем туристичког посредништва специјализованог за ловно-туристичку дјелатност и недовољно је развијен систем самофинансирања промотивних активности у иностранству. Поред тога, а из разлога што нису имплементирани одредбе CITES-а, онемогућен је извоз односно износ ловачких трофеја из Босне и Херцеговине, што представља велику препреку за долазак страних ловаца у наша ловишта.

Према доступним подацима, ловачка друштва у Европи окупљају преко 7,3 милиона ловаца, а просјечна потрошња је око 10.000 еура годишње по ловцу. Око 30 % ловаца у Европи одлази у ловна подручја изван матичне земље. Учешће у ловном туризму условљено је низом елемената, а то су: висока платежна моћ ловаца, спортске склоности, потребе за дружењем у специфичном окружењу. У наредном периоду, када је у питању ловни туризам, понуда би требала бити више усмјерена на иностране ловце, али је претходно неопходно инсистирати на реализацији одредби CITES-а.

Велики број дјелатности за које је регистровано Јавно предузеће пружају могућности за проширење асортимана производа и услуга, а тиме и унапређења успјешности пословања. Јавно Предузеће ће настојати да се прилагоди промјењивим захтјевима друштва у односу на ресурсе шума и шумског земљишта, уз обавезно поштивање концепта одрживости који подразумева принцип задовољавања садашњих захтјева друштва без угоржавања интереса будућих генерација.

7. План сертификације шума

FSC сертификат представља потврду да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом.

На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима сертификирало површину државних шума у свим шумским газдинствима, као и подручје којим газдује Центар за газдовање кршом Требиње што у свјетским размјерама представља изузетан резултат. Сертификат FSC вијећа може издати само овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације, те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, тако да је рок важења до 9. марта 2023. године.) и сваке године се врши мониторинг примјене стандарда.

Међународним FSC стандардима за газдовање шумама је предвиђено издвајање шума високе заштитне вриједности и репрезентативних узорака 5% од укупне површине, док је у „Шумама РС“ издвојено 15% (у ову површину је укључена цјелокупна површина којом газдује ЦГК Требиње). Све ове шуме су обиљежене на прегледним картама.

У 2021. години потребно је спровести све активности на отклањању малих корективних мјера које су изречене приликом контролног прегледа у 2020. (изречене су три мале корективне мјере) То изискује поштивање свих критеријума које прописују FSC стандарди, те намеће обавезу да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању изречених примједби. У последње вријеме уочено је све веће занимање интересних страна за процес газдовања шумама. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Пошто је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда односно индикатора, само колективним и одговорним радом по овом питању можемо се надати dobrим резултатима.

Основни ефекти који се очекују од Програма сертификације и чије испуњавање би задовољило захтјеве већине интересних група су сљедећи: заустављање могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшање квалитета газдовања шумама, несметан и бољи приступ свјетском тржишту, унапређење човјекове околине и бољи привредни и социјални развој.

Циљ FSC је промовисање еколошки одговорног, друштвено корисног и економски одрживог газдовања шумама.

Унапређење газдовања шумама након провођења процеса сертификације огледа се кроз процјену еколошко-социолошког утицаја активности газдовања у процесу планирања, заштите на раду и примјене сигурносних мјера током извођења радова и процедура мониторинга општих карактеристика шуме, пословања предузећа и осталих еколошко-социолошких аспеката.

8. План радне снаге

Производно-финансијски план ће се реализовати са 4.961 радником, са следећом квалификационом структуром радне снаге:

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	1 190	59	2 504	48	51	847	46	216	4 961
%	24	1	50	1	1	17	1	5	100

План радне снаге усклађен је са потребама Јавног предузећа, тј. организационих дијелова, како у извршењу Производно-финансијског плана за 2021. годину, тако и за континуирано дугорочно остварење производних и програмских циљева, утврђених Законом о шумама, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, Статутом Јавног предузећа и другим планским документима. Планирани број радника не смије доводити у питање остварење права радника из Колективног уговора код послодавца, који је ступио на снагу 14.12.2018. године.

9. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз преквалификацију, додатно образовање и усавршавање. Исто тако, стипендирањем ученика и студената одређених квалификација планира се побољшати квалификациона структура и обезбиједити неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 306.362 КМ финансијских средстава, а њихова расподјела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

10.1 План формирања и расподјеле укупног прихода

План формирања и расподјеле укупног прихода (план биланса успјеха) је продукт планираног обима реализације шумских дрвних сортимената и њихових цијена из важећег Цјеновника, као и осталих пословних, финансијских и других прихода, са једне стране, те пословних, финансијских и осталих расхода насталих коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом о шумама и осталим законским и подзаконским прописима, са друге стране.

У односу на остварени укупни приход из 2019. године планира се повећање укупног прихода у 2021. години за 9 %, док је то повећање у односу на остварени приход у 2020. години 8 %. План формирања и расподјеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Извршење у 2020.	План 2021. првобитни	План 2021. кориговани	Разлика	%
		Износ (КМ)	(КМ)	(КМ)	(КМ)	
		1	2	3	4	5=3/1
1	Пословни приходи	202 943 012	219 703 174	219 934 485	231 311	108
2	Пословни расходи	200 086 135	214 171 111	208 091 682	6 079 429	104
3	Финансијски приходи	856 189	722 872	722 872		84
4	Финансијски расходи	1 866 937	857 825	825 209	32 617	44
5	Остали приходи	415 871	380 516	380 516		91
6	Остали расходи	1 517 736	682 505	623 309	59 196	41
7	Приходи од усклађ.вријед.имовине					
8	Расходи од усклађ.вријед.имовине	809				
9	Приходи по основу промј. рач. политика	10 257	7 960	7 960		78
10	Расходи по основу промј. рач. политика	579 622	80 000	80 000		14
11	Укупни приход	204 225 329	220 814 522	221 045 833	231 311	108
12	Укупни расход	204 051 240	215 791 441	209 620 199	6 171 242	103
13	Бруто резултат	Бруто добитак	174 089	5 023 081	11 425 634	6 563
14		Бруто губитак				
15	Порези и доприноси из добитка					
16	Нето резултат предузећа	Нето добитак	174 089	5 023 081	11 425 634	6 563
		Нето губитак				

У 2021. години очекује се финансијски резултат од 11,43 милиона КМ, што је могуће остварити само уз максимално ангажовање свих запослених у Предузећу и уз услов да не дође до неког већег поремећаја тржишта наших производа. Уз све то пожељно би било да се обезбиједи бољи третман

Предузећа код релевантних институција. Конкретна помоћ Предузећу би била, поред осталог, и сагласност Владе РС на продају најквалитетнијих шумских дрвних сортимената путем лицитације што је и предвиђено овим планом, а и обавеза је која проистиче из важећег Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије донесеног од стране Владе РС.

За побољшање финансијског стања значајно би било добијање средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ, а која су у претходних неколико година била мала за задовољење свих наших обавеза које се финансирају из тих средстава (радови проширене репродукције шума).

На побољшање пословања значајно би утицало смањење издвајања за локалне заједнице, које је потребно ускладити са издвајањем у земљама у окружењу.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумејева:

- спровођење донесених мјера из претходне године, у потпуности,
- потпуно извршавање планираних задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

Динамички план обухвата мјере за увођење строге финансијске дисциплине уз обрачун затезних камата и обавезно коришћење електронске диспозиције, у циљу постизања боље ликвидности. Израдом аката о интерном финансирању контролисати преливање финансијских средстава између организационих дијелова. Смањењем задужености Предузећа, обезбјеђивањем инструмената плаћања и наплатом старих потраживања склапањем уговора о репрограму, постићи пуну финансијску стабилност.

10.2 План расхода

Предвиђени планирани расходи (трошкови) су 209 620 199 КМ. Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 99,27 % од укупних расхода. У извршењу 2020. године пословни расходи чине 98,06 % укупних расхода.

Структура планираних расхода за 2021. годину у поређењу са првобитно планираним расходима и извршењем истих у 2020. години је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода	Извршење 2020. Износ (КМ)	План 2021. првобитни Износ (КМ)	План 2021. кориговани Износ (КМ)	Уштеде Износ (КМ)	индекс (%)	
		1	2	3	4=2-3	5=3/1	
1	Пословни расходи	Набавна вриједност продате робе	104 258	150 000	150 000		144
		Трошкови материјала	4 861 212	6 028 529	5 610 953	417 576	115
		Трошкови горива и енергије	3 890 590	4 860 462	4 532 698	327 764	117
		Трошкови плата и накнада плата	96 171 975	97 413 651	95 516 106	1 897 545	99
		1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	15 569 575	16 514 339	15 699 200	815 139	101
		2 - привлачење шумских дрв. сорт. од пања до кам. пута	28 959 394	32 351 278	30 974 778	1 376 500	107
		Укупно /1+2/:	44 528 969	48 865 617	46 673 979	2 191 639	105
		3 - Остале производне услуге	8 806 628	12 453 414	11 361 162	1 092 252	129
		Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	53 335 598	61 319 031	58 035 140	3 283 891	109
		Амортизација основних средстава	9 263 451	9 202 916	9 202 916		99
		Трошкови накнаде за шуме-члан 89.став 1.30Ш-а	12 788 369	13 593 576	13 593 576		106
		Накнада за општине	17 037 069	18 486 288	18 486 288		109
		Остали пословни расходи	2 633 614	3 116 658	2 964 005	152 653	113
			Укупно:	200 086 135	214 171 111	208 091 682	6 079 429
2	Финансијски расходи	Финансијски расходи из односа са повез. правним лицима		1 500	1 500		
		Расходи камата и негативних курсних разлика	1 854 080	838 125	807 509	30 617	44
		Остали финансијски расходи	12 857	18 200	16 200	2 000	126
		Укупно:	1 866 937	857 825	825 209	32 617	44
3	Остали расходи	Губици по основу расходовања и продаје осн. средств. и нематеријалних улагања	15 421				
		Мањкови	996				
		Расходи по основу исправке вриј. и отписа потраж. и остали расходи	1 501 319	682 505	623 309	59 196	42
		Укупно:	1 517 736	682 505	623 309	59 196	41
4	Расходи од усклађивања вриједности сталне имовине	809					
5	Расходи по основу промјене рач. полит. и исправке грешака из ранијих	579 622	80 000	80 000		14	
	Свеукупни расходи	204 051 240	215 791 441	209 620 199	6 171 242	103	

У структури пословних расхода производне услуге чине 27,89 %, односно 58,035 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествују са 80,42 % у укупним производним услугама. Трошкови плата и накнада плата чине 45,90 % пословних расхода, док су трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта 6,53 % укупних пословних расхода, трошкови накнада за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 и допуне истог "Сл.гласник РС" број 60/13 и 70/20) у пословним расходима партиципирају са 8,88 %, а остали пословни расходи чине 1,42 % укупних пословних расхода. Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2019. и 2020. године,
- Закона о раду,
- Колективног уговора за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ад Соколац,
- у складу са Закључком Владе Републике Српске: број 04/1-012-2-3482/20 од 10.12.2020. године и Мишљењем Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 12.06.1-332-1234/20 од 13.01.2021.

- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те извођачких пројеката, и
- осталих законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима. У складу са Закључцима Владе Републике Српске планирају се мањи расходи у односу на прву верзију плана у износу од 6.171.242 КМ.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се може поправити повећањем прихода, с једне и смањеним трошковима, с друге стране.

11. План инвестиционих улагања

План инвестиционих улагања садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чине основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- **биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),**
- **реконструкција и градња шумских камионских путева,**
- **набавка основних средстава,**
- **набавка интегралног информационог система,**
- **шумскопривредне основе.**

Предвиђена су укупна улагања у износу од 38 864 046 КМ.

Врста инвестиције		Извршење у 2020.	План 2021.	План кориговани 2021.	Уштеда	%
		1	2	3	4=2-3	5=3/1
Биолошке инвестиције	из извора надокнаде за коришћ. ш. и шумског земљ. и осталих	6 119 597	6 562 855	6 681 105		109
	из извора надокнаде за унапређ. општек.функц. шуме	215 485	2 830 472	2 712 222		1259
	остали	1 261 628	556 926	556 926		44
	Укупно:	7 596 709	9 950 253	9 950 253		131
Изградња шумског камионског пута		2 341 622	4 539 864	4 402 864	137 000	188
Реконструкција шумског камионског пута		1 886 153	4 332 700	4 163 450	169 250	221
Израда ШПО		1 306 509	1 264 288	1 264 288		97
Ловна основа		7 574	23 000	23 000		305
Информациони систем		70 874	488 246	488 246		689
Интегрални информациони систем		6 214 950	6 214 950	6 214 950		100
Израда запремин. и сортиментних таблица		800 000	675 356	675 356		84
Набавка основних средстава		2 703 126	10 116 657	7 572 967	2 543 690	280
Изградња и куповина објеката		883 578	4 702 922	3 519 922	1 183 000	398
Остало		214 141	694 750	588 750	106 000	275
Укупно		24 025 207	43 002 986	38 864 046	4 138 940	162

Као што се види у табели, планира се повећање инвестиционих улагања у односу на извршена улагања у 2020. години за 62 %. Разлог овоме је првенствено: планирање набавке новог информационог система за Предузеће, знатно већи обим радова на изградњи и реконструкцији шумских камионских путева, повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), набавка основних средстава као и изградња и куповина објеката. У току 2021. године планира се успостављање интегралног информационог система на савременим технологијама, коришћењем мобилних рачунара за праћење шумских дрвних сортимената. У складу са закључцима Владе РС извршено је умањење првобитно планираних инвестиционих улагања за 4.138.940 КМ.

12.1 План пословања Центра за газдовање кршом

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем је дугорочни Програм газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година (од 01.01.2014.–31.12.2023.г.) и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15).

Већина активности радника Центра за газдовање кршом Требиње планираних у 2021. години су радови на узгоју и заштити шума.

1. Од узгојних радова планирано је да се из средстава просте репродукције шума изврши пошумљавање унутар високих шума на површини од 0,5 ха.

2. Из средстава посебних намјена за шуме (проширена репродукција) планирано је пошумљавање крша на површини од 130,5 ха, попуњавање култура на кршу на површини од 15,31 ха, праћење и окопавање култура на површини од 130,5 ха, те чишћење од корова и непожељних врста у културама испод таксационог прага на површини од 6,2 ха.

Поред узгојних радова, из средстава посебних намјена за шуме планирано је да се финансирају радови заштите шума од биљних болести и штеточина и заштите шума од пожара, као и да се финансирају плате радника у складу са пројектима финансирања ЦГК Требиње.

3. На плантажи лаванде планирани су редовни радови на њези и заштити, затим берба цвјета и производња етеричног уља.

4. У току 2021. године планиране су следеће набавке у расаднику Требиње:

- Изградња растилишта са системом за наводњавање
- Набавка рамова, контејнера и столова
- Хидротехника у расаднику
- Припремни радови у расаднику
- Изградња хладњаче, гараже, магацина, надстрешнице
- Набавка дестилатора за производњу етеричних уља
- Набавка трактора са плугом и приколицом.

5. Планирана је и реконструкција зграде Центра, те опремање пословних просторија.

12.2 План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар основан је с циљем да за Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, израђује и извршава:

- шумско-привредне основе за државне и приватне шуме,
- ловне основе,
- пројектовање објеката ниско и високоградње,
- инвестиционо-техничку документацију,
- остале пројекте и програме,
- послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2021. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: "Чајничко", „Рогатичко“ и "Мркоњићко".

-Прикупљање таксационих података за следећа шумскопривредна подручја: "Посавско", „Петровачко“ и "Источнодрварско".

-Припремни радови за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену за следећа шумскопривредна подручја: "Калиновачко", „Добојско-Дервентско“, "Мајевичко" и "Трновско".

-Експериментално ће се вршити снимање изданаких шума на основу даљинске детекције тј. авио снимања.

-Планирано је да се раде ловне основе за ловачка удружења и процјене здравственог стања стабала по дрворедима у општинама Републике Српске, али још нису склопљени уговори за те послове и очекује се да ће бити склопљени до прољећа 2021. године.

-Пројектовање и израда инвестиционо-техничке документације за пројекте изградње шумских камионских путева око 50 km и пројекте реконструкције шумских камионских путева око 40 km.

-У овој планској години наставиће се са мониторингом здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске.

-Вршиће се снимање података са постављених биоиндикацијских тачака у оквиру Извјештајно-прогнозне службе.

-Наставиће се прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршиће се и прегледи расадника у погледу контроле производње, здравственог стања шумског сјемена и контроле квалитета и здравственог стања садног материјала.

-Наставиће се послови дигитализације карата за шумскопривредна подручја која нису до сада дигитализована.

-Наставиће се обука сјекача и тракториста у Јавном предузећу, сходно одлуци Управе Јавног предузећа.

-У 2021. години наставиће се радови на прикупљању података за израду запреминских и сортиментних таблица, као и на прикупљању података за израду норми и норматива рада за средства у шумарству.

-Такође се настављају послови на прикупљању података и изради студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске.

ЗАКЉУЧЦИ:

- План за 2021. годину се ради у специфичним условима глобалне пандемије Covid 19, која је у до сада невиђеним размјерама ударила на темеље свјетске економије. За сада наше Предузеће не трпи неке веће посљедице, ако изузмемо успорен процес рада због изостанака радника са посла због обољевања или изолације. Поучени искуствима везаним за Свјетску економску кризу 2008. године, очекујемо да ће се посљедице пандемије у смислу отежаног привредног пословања осјетити у наредном периоду како у нашој области, тако и у другим областима које су мање или више везане за шумарство.
- Првобитни Производно-финансијски план за 2021. годину је коригован у складу са Закључком Владе Републике Српске: број 04/1-012-2-3482/20 од 10.12.2020. године, којим су дате одређене препоруке и смјернице ресорним министарствима, локалним самоуправама и јавним предузећима, а која се односе на мјере штедње, рационализације и смањења трошкова пословања и у складу са Мишљењем МПШВ број 12.06.1-332-1234/20 од 13.01.2021. године, а које се односи на програм кориштења шумске биомасе и Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске.
- Посвећеност одржавању трајности приноса и прихода се види и кроз планирани обим производње од 2,841 милиона m^3 свеукупне дрвне масе што представља 86 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО (3,305 милиона m^3 свеукупне дрвне масе). Оваквим односом величина могуће и планиране сјече и висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе (5,207 милиона m^3) долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе.
- Са порастом значаја и комплексности еколошких и социолошких функција шуме, усложњавају се и односи између различитих интересних група и видова коришћења шумских ресурса. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Основни ефекти који се очекују од Програма сертификације и чије испуњавање би задовољило захтјеве већине интересних група су сљедећи: заустављање могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшање квалитета газдовања шумама, несметан и бољи приступ свјетском тржишту, унапређење човјекове околине и бољи привредни и социјални развој. Приликом контролног прегледа поштивања FSC стандарда у 2020. години изречене су три мање корективне мјере, за чије отклањање је у 2021. години потребно провести све неопходне активности.
- План сјеменско расадничке производње и шумскоузгојних радова је усклађен са Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске. Планираним шумскоузгојним радовима на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама и другим радовима, наставиће се значајна улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумско-узгојне радове износи 9,95 милиона КМ што је више од оствареног у 2020. годину за 31%. Потпуно испуњење обавеза дефинисаних Законом о шумама и важећим ШПО је могуће ако се сва средства прикупљена по основу надокнаде за унапријеђење општекорисних функција шума по члану 91. Закона о шумама усмјере у намјенске сврхе.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања и то из извора: амортизације основних средстава, надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, надокнада за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2021. годину су већа од извршених инвестиција за 2020. годину за 62 %. У складу са закључком Владе РС извршено је умањење првобитно планираних инвестиционих улагања за 4.138.940 КМ.
- Остале шумске производе треба користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и са Правилником о условима коришћења осталих шумских производа и начину

сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област. У 2021. години планира се приход по овим основама у износу од 767.490 КМ, али је претпоставка да ће он у наредном периоду бити све већи и значајније ће бити заступљен у укупним приходима Предузећа. Уз ове приходе планирани су приходи од услуга смјештаја и угоститељства у износу од 634.242КМ. У циљу повећања прихода планирани су по први пут у пословању ЈПШ и приходи од шумске биомасе у износу од 231.311 КМ.

- Јавном предузећу су на кориштење додијељена четири посебна и 15 привредних ловишта. Посебна ловишта се установљавају у аутохтоном станишту вриједне, ријетке и угрожене врсте дивљачи, док у привредна ловишта спадају она ловишта чији се ловни ресурс одрживо користи и побољшава на основу уложеног капитала, а циљ је остваривање пословне добити. Извори прихода у ловном туризму остварују се по основу такси за улазак у ловиште, такси за одстрел, рањавања и промашаје, по основу откупа меса уловљене дивљачи, по основу услуга у вези са ловом, водичи, кориштење ловачких паса, кориштење возила, услуга смјештаја и слично. По тим основама је у 2021. години планиран приход у износу од 502.633 КМ .
- За боље пословање односно бољи финансијски резултат, поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, значајно је и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. Приликом израде Плана тежило се минимализацији индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге), те је у складу са Закључком Владе РС планирано умањење првобитно планираних расхода за 6.171.242 КМ. Потребно је навести да су ограничене могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти. Та средства чине 86 % укупних нематеријалних трошкова, око 8,88 % укупних пословних расхода, односно 18,5 милиона КМ, што је износ већи за 1,6 пута од планиране бруто добити (11,43 милиона КМ) за 2021. годину.
- Систем рационалног управљања расположивим новцем и одржавање ликвидности Предузећа ће и у 2021. години бити од пресудног значаја за Предузеће. Без обзира на чињеницу да је дошло до постепеног јачања дрвопрерађивачког сектора РС, БиХ и региона што је у доброј мјери нормализовало реализацију ШДС, проблем неликвидности је поново током 2020 године актуелизиран појавом пандемије Covid 19 и невиђеног удара на свјетску економију, па и дрвопрерађивачки сактор чије се тржиште готових производа све више сужава и тиме угрожава и тржиште наших производа, те могућност њиховог плаћања без изгледа да се предвиди крај проблема. Отуда и потреба да се на бази искустава из претходног периода евентуални поремећаји на тржишту дочекају спремније, те је за очекивати да ће се плански задаци у овом плану, а све у складу са Законом о шумама, шумскопривредним основама, Трогодишњим планом пословања те посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта закљученим са Ресорним министарством, у потпуности испунити.

Јавно предузеће шумарства
"Шуме Републике Српске" а.д. Соколац
Дирекција

Прикључено:	15.03.2021	
Бројчана ознака	Класификациона ознака	Број протокола
07	1001	4355/20

в.д. ДИРЕКТОР - а

Славен Гојковић, дипл.инж.шум.